

Največji sloven-
ski tednik v
Zedinjenih
državah

Ishaja vsako sredo.

NASLOV
uredništva in
upravnistva:

1951 W. 22nd Place
Chicago, Ill.

GLASILO K.S.K. JEDNOTE

OF THE GRAND CARNIOLIAN SLOVENIAN CATHOLIC UNION

Entered as Second-Class Matter January 18, 1915, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the Act of August 24, 1912.

The largest Slovenian Weekly in the United States of America.

Issued every
Wednesday

OFFICE:

1951 W. 22nd Place
Chicago, Ill.

No. 37. Štev. 37.

Chicago, Ill., 20. septembra (September) 1916

Leto II. Volume II.

Lokalne vesti.

— Minulo nedeljo je v neki bolnišnici v Chicagu nanaglomani rojak Tom Pue, stanujoč s svojo družino v Cicero, Ill.

Pred nekaj dnevi so se mu vnela čreva, vsled česar se je moral podvreči nevarni operaciji, kateri je pa žal podlegel.

Pokojnik je bil star okrog 34 let, rojen v škofjeloškem okraju na Gorenjskem; po poklicu je bil tu usnarj. Bil je član društva "Slovenski Dom" št. 86 S. N. P. J., ki mu je priredilo lep pogreb. V Cicero zapuščena neotolajljivo žena s 4 malimi otročici. N. v. m. p.

— Dne 16. t. m. se je vršila letna seja stavbinskega in posoj. društva "Slovenski Dom" v Chicagu. V odbor za prihodnje leto so izvoljeni: Louis Duller preds.; Anton Kremesec podpreds.; Josip Steblaj tajnik; Martin Nemanich blagajnik; novi nadzorniki: Fr. Banich, Jos. Zupančič in Frank Kosmich ml. Društveni notar: Paul Schneller. To važno društvo dobro napreduje, kar je razvidno iz lepega društvenega premoženja, ki znaša sedaj že okoli \$70.000. Rojaki in rojakinje! Pristopajte k temu slov. stavbinskemu in posojilnemu društvu!

— Dne 11. t. m. je imel odsek reda Kolumbovih viteзов (Bishop Ketteler Council št. 1026) v nemški cerkveni dvorani svoje redno glavno letno zborovanje. K temu društvu spada sedaj že 14 Slovencev, na novo je bil za prihodnje leto predlagan še eden. Dosedaj še niso imeli Slovenci pri tem društvu kakšnega rojaka v odboru; na tej seji je bil pa v večino glasov izvoljen notranji straži (Inside Guard) rojak Josip Gregorič.

Pri označenem društvu je 8 različnih narodnosti; nas Slovenci imajo navzlic majhnemu številu članov vsi društveniki radi in v posebni časti, kar se je pokazalo pri zadnji glavni volitvi.

— Od mestnega šolskega sveta smo dobili okrožnico, ali naznanilo, da se pričnejo letos večerne šole v ponedeljek dne 25. sept. Vpisovanje je dne 21. in 22. od 7 do 9 ure zvečer. Redni poduk se vrši ob ponedeljkih, torkih, sredo in četrtkih.

Najbližja šola za naše ukaželjne Slovence je "Erobel" ljudska šola na W. 21. cesti in So. Robey Str. Prvi tečaj letošnje večerne šole se zaključuje po preteku 12 tednov, to je dne 15. decembra; drugi tečaj pa traja 10 tednov, počenši od 2. januarja 1917.

Tudi letos se bo učilo v tej šoli poleg angleščine tudi potrebne stvari za one, ki hočejo postati ameriški državljani. Kdor nima torej še drugega drž. papirja, naj ne zamudi te lepe prilike!

— Pri zadnjih primarnih volitvah, ki so se vršile danes tedaj v Chicagu je bil izvoljen za demokratskega kandidata za guvernerja države Ill. dosedanji guverner Edward F. Dunne, republikanci so pa nominirali kandidata Frank O. Lowdena. Kakor se kaže, bode v jeseni izvoljen najbrže republikanec Lowden prih. guvernerjem naše države, ker je dobil od skupnih volivcev več glasov, kakor pa njegov tekmeec Dunne. Letošnje volitve bodo veljale državo Illinois nič manj kot 1,470-717 dolarjev.

— Dne 15. t. m. je napovedala v Chicagu zopet ena privatna banka konkurz, ali bankrot. Bankir Mihael Michniuk, ki je imel nekaj let svoje urade na 1360 So. Union St. je ogoljufal svoje klijente za \$45.000. Denar je deloma zašpekuliral s svojim sinom v raznih podjetjih, tako da ne bodo dobili njegovi uložniki niti niklja na dolar.

V ponedeljek popoldne se je ustretil na obrežju Michiganskega jezera pri Wrightwood Ave.

65. letni privatni bankir Josip Tuma, rodom Čeh, ki je imel svojo banko na 4013 W. 12. Str. v Chicagu. Vzrok samoumora se pripisuje deficitu v njegovi banki, ker je navedenec samo pri enem mestnem kontraktoru izgubil \$60.000 tujega denarja. Tuma se je bal, da bodo oblasti preiskale tudi njegovo bančno stanje.

V obče se sodi, da znašajo skupne uloge Čehov v Tumovi banki približno \$500.000; koliko je ravno deficitu, še ni znano.

Državni pravnik Hojny je odredil splošno preganjanje privatnih bankirjev iz našega mesta.

Vsi, katere se sumniči, — se bodo morali izkazati o svojem poslovanju in poštenju, ker jim bo pregledala banke posebna komisija nadzornikov. Tudi se že dela v mestnem odboru in v legislativi potrebne korake, da se bo sprejelo nov in oster zakon za privatne bankirje po načinu države New York. Vsak privatni bankir bode moral imeti oblastveno dovoljenje od države in bo moral položiti kavejco v znesku od \$25.000 do \$50.000. Čas je že, da se bo kaj takega ukrenulo!

— Znana Wardova pekarna v Chicagu je v hudih škripeh, ker so ji prišli na sled, da goljufa pri prodaji kruha, s tem, da peče manjše štruce in hlebe kruha, kakor postavno določeno (0.75 lb. in 1.50 lb.). Lastniki te pekarnice se sedaj izgovarjajo, da so uslužbenec zakrivil pomoto pri vaganju, ali da so vage te tovarne malo? potrte.

Novice iz slovenskih naselbin.

Zaključek V. konvencije društva sv. Barbare.

Kakor se nam poroča se je zaključila minuli petek popoldne to je dne 15. t. m. V. redna konvencija društva sv. Barbare v Forest City, Pa. Konvencija je trajala 12 dni.

V odbor za prihodnja štiri leta so bili izvoljeni: Predsednikom Fr. S. Tauehar iz Rock Springs, Wyo., podpredsednikom: Jos. Dolenc iz Broughton, Pa.; I. tajnikom Frank Pavlovič iz Cone-maugh, Pa.; II. tajnikom Avgust Gostiša iz Forest City, Pa.; blagajnikom Josip Marinčič iz Clevelanda, O.; pooblaščenec: Josip Hočevar, Bridgeport, O.; vrhovni zdravnik: Dr. Jos. V. Grahek, Pittsburgh, Pa.; nadzornika: Josip Petercel, Willock, Pa., Frank Hafner, Pittsburgh, Pa. (tretjega nadzornika ne vemo); porotni odbor: Martin Oberžan, E. Mineral, Kans., John Grošelj, Collinwood, O. in Fr. Teropiš iz Jenny Lind, Ark. Društveno glasilo "Glas Naroda". Prihodnja konvencija se vrši šele čez 4 leta v mestu, katerega se določi svoječasno s splošnim glasovanjem.

X. konvencija J. S. K. J.

Iz Eveletha prihaja poročilo, da je na X. glavni zborovanju J. S. K. J. zelo živahno. Konvenčnim prednikom je bil izvoljen delegat Mohor Mladich, podpreds. pa Mihael Rovaneš. Zapisnikarja na konvenciji sta Leon. Slabodnik in Josip A. Mertel. Delegatov in odbornikov je 73.

Minuli teden se je pri neki seji po večurni debati sprejelo za 40 proti 32 glasovi, da naj ostane ime te Jednote še staro in da se ne sme ovrže besede "katoliška", pač se je pa sklenilo, da naj se pred konvencijo sejo in po seji ne moli. Dalje se je sprejela resolucija za združenje Jednot in Zvez in za ustanovitev Slovenskega zavetišča, kadar pride svoječasno do tega, da se bodo tudi druge slovenske Jednote zavzele za zavetišče. Konvencija se bo zaključila najbrže danes, dne 20. sept.

Posnemanja vredno.

Tudi mala in cvetoča slovenska naselbina v Sheboygan, Wis., se je pridružila onim naselbinam, ki se zanimajo za podporo starokraj-skim revežem in sirotam. O tem se nam iz Sheboygana poroča sledeče:

"Naša naselbina je imela piknik v korist slovenskim sirotam dne 3. sept. Udeležba ni bila sicer velika, ali tisti, ki so se piknika udeležili, so bili tem boljše. Splošno se mi Slovenci v Ameriki pre-malo zanimamo za svoje rodne bedne sirote onstran morja.

Čisti dobiček tega piknika znaša \$231.37. Denar je naložen na "German" banki in se pošlje šele koncem vojne venkaj. Vsa čast našim dekletom za njih trud na tem pikniku. Bog plačaj vsem, ki v resnici kaj storijo za svoj narod!"

Živeli zavedni rojaki in rojakinje v Sheboyganu. Čast vam! Da bi našli le še dosti posnemalcev še v ostalih številnih slovenskih naselbinah!

Napredek slovenskih farnih šol v Clevelandu, O.

Največja slovenska farna šola v Ameriki je nedvomno šola sv. Vida v Clevelandu, O. Letos se je vpisalo v to šolo na novo 303 otrok, tako, da obiskuje to šolo sedaj 1450 otrok skupaj. Vsled pomanjkanja šolskih prostorov se ne sprejema več novih učencev za letos. V prvi razred (III. oddelki) hodi 268 otrok, v drugi 259, v tretji 273, v četrti 248, v peti 181, v šest 128, v sedmi 53 in v osmi 40 otrok.

V farno šolo sv. Lovrenea v Newburghu pa hodi letos 430 otrok, katere podučuje 6 učitelje.

Iz tega je razvidno, da znajo naši slovenski starišči ceniti farne šole, kjer se otroci učijo poleg angleščine tudi materinega jezika in verouka. Krščanska, ali katoliška vzgoja je za mladino prva in najbolj poglobljena stvar, to so dokazali že znani svetovni učenjaki in izkušeni možje. Slovenski stariši! Nič se ne ozirajte na blebetanje nekaterih naših slovenskih naprednih? listov, kojim so katoliške slovenske šole tri v peti; a jih ne bodo še tako kmalu spravili s površja. — Slovence farne šole v Ameriki vedno bolj in bolj napredujejo!

Poroka.

Dne 18. t. m. se je poročila v Willard, Wis., starejša hčerka obče-znanega rojaka in ustanovnika te farmerske naselbine Mr. Ignac Česnika, — gdč. Marija Česnik z rojakom Anton Šajn-om. Novoporočencema kličemo tem potom: Na mnoga leta! Bog Vaju živi in ohrani v novem stanu v zdravju, blagru, sreči in zadovoljnosti!

Ameriške vesti.

Zmaga republikancev v državi Maine.

V državi Maine so se vršile dne 11. t. m. državne volitve, pri katerih so republikanci sijajno zmaga-li. Republikanski kandidat za guvernerja Carl E. Milliken je dobil 79.902 glasova, njegov demokrati-ski nasprotnik Oakley J. Curtis pa 66.547; istotako je bila izvoljena tudi večina republikanskih kongresnikov in oba senatorja te stranke.

Pr tej volitvi je glasovalo po pošti tudi 470 vojakov II. pešpolka iz Maine, ki se nahajajo na mehiški meji.

V Zedinjenih državah je pri glavnih volitvah že od nekdanj navada, da so volitve države Maine merodajne; vsled tega se da sklepati, da bo prišla letos meseca novembra pri predsedniških volitvah zopet republikanska stranka na krmilo.

Večina za Hughesa.

New York, N. Y. 18. septembra. Na Wall Streetu so pričeli razni politiki že staviti 2 proti 1, da bo republikanec Hughes izvoljen predsednikom pri glavnih volitvah, letos dne 7. novembra. Vsi oni, ki so dosedaj stavili 2 proti 1 na Wilsona, so svoj denar dvignili nazaj. Dosedaj znaša skupna stava na Hughesa že okoli \$25,000

Trdovratna Anglija.

New York, N. Y. 18. septembra. Zastopnik državnega trgovinskega departamenta Manton W. Wyvell se je podal uradnim potom še meseca junija letos v London, da bi se potegnil pri angleški vladi za ameriške importere. V Rotterdamu na Holandskem se nahaja namreč za več milijonov dolarjev blaga iz Avstrije in Nemčije namenjenega v Zedinjene države, kojega pa ne pusti Anglija naprej.

Mr. Wyvell se bode povrnil sedaj zopet nazaj, ker ne more pri trdovratni Angliji ničesar opraviti. Angleška vlada hoče preje vse to blago natanko preiskati, nakar bode izid te preiskave uradnim potom svoječasno Zedinjenim državam naznanila.

Srbski minister za Ameriko.

Washington, D. C., 18. sept. — V diplomatskih krogih se tukaj zatrjuje, da je Srbija imenovala nekega svojega diplomata ministrom za Zedinjene države. Ime novega, ali prvega srbskega ministra, ki bo živel v Washingtonu, D. C., še ni uradno naznanjeno.

Do tega koraka so privedli srbsko vlado ententni zavezniki vsled tega, da bi novi minister ugodno uplival na Zedinjene države pri sklepanju mira. Srbija baje zahteva vse svoje izgubljeno ozemlje zopet nazaj, poleg tega pa še primerno vojno odškodnino.

Zapuščina James J. Hilla.

St. Paul, Minn., 18. septembra. Pred tukajšno zapuščinsko sodnijo se je te dni sestavilo površno bilanco o imetju pokojnega železniškega magnata James J. Hilla. Njegovo skupno premoženje v državi Minnesota znaša približno \$40,000,000, od kojih bo dobila Minnesota \$1,250,000 zapuščinskega davka.

Ogromni dohodki ameriških železnic.

Washington, D. C., 18. sept. — Od 30. junija 1915 do 30. junija 1916 so znašali skupni brutto dohodki ameriških železnic \$3,396,808,234, stroški pa \$2,220,004,233, tako, da preostane \$1,176,804,001 čistega prebitka. To se računa pri tovrstnem in potniškem prometu. Davka so plačale razne države v minulem fiskalnem letu \$146,754,477.

Krvave številke.

Washington, D. C., 18. sept. — Uradno se poroča, da je bilo od 1. 1892 do 1912 na ameriških železnicah do smrti povoženih 86,733 oseb, poškodovanih pa 94,646; ubitih je bilo torej povprečno na leto 4334, poškodovanih pa 4732. Večina teh žrtev je bilo povoženih ko so križali progo in so bili civilisti; med njim dosti žena in otrok. Železničarjev, ali uslužbencev se vsako leto trikrat manj v službi ponesreči kakor pa civilistov.

Kanada odpira ameriško pošto.

Washington, D. C., 16. sept. — Uradno se tukaj zatrjuje, da se je vlada Zedinjenih držav pritožila pri Angliji, ker je angleški cenzor v Vancouver, B. C. (Kanada) odprl in pregledal več urad-nih pošte, poslano od ameriškega mornaričnega oddelka v Shang-haju in Honkongu vladi v Washingtonu, D. C.

Vlada v Washingtonu je dobila vso to pošto odprto z uradno opombo kanadskega cenzorja, da jo je on pregledal.

Nemčija ne pripoznava posojila Belgiji.

Washington, D. C. Ker se je belgijska vlada obrnila na ameriške bankirje za vojno posojilo v znesku več milijonov dolarjev, je o tem zvedela tudi Nemčija. Danes se je tukajšnji nemški poslanik Bernsdorff izrazil v državnem parlamentu, da bo smatrala Nemčija vsako ameriško posojilo Belgiji za ničevno za časa nemške okupacije v Belgiji.

Slon umoril človeka v cirkusu.

Kingsport, Tenn., 13. sept. — Med današnjo cirkusovo predstavo tukaj je včeraj nek veliki slon umoril 23. letnega cirkusovega uslužbenca Walter Eldridgeja. Slon je bil vsled tega razkačen, ker ga je Eldridge udaril s palico po glavi.

V pričo številnih gledalcev je razjarjena žival pograbila z rilcem svojega nasprotnika in ga je vrgla 10 čevljev visoko; nato je slon prebodel trebuh nesrečnika s svojima dolgima zobovoma, da je na mestu izdihnil. V cirkusu je nastala vsled tega velika panika. Prihiti pazniki so skušali s strelji pomiriti slona, ki mu pa niso dosti prizadeli. Lastnik cirkusa bode sedaj slona zastupil, ker je nevaren človeškemu življenju.

Pridelek oranž v Texasu.

V Pomono dolini in v okrožju San Dimas ter San Antonio, kjer so veliki oranžni nasadi, se je pridelalo leta 1915—16 za \$3,000,000 vrednosti oranž. Tako poroča P. J. Dreher, predsednik sadne borze v San Antonio. Iz teh krajev se je poslalo 1. 1915—16 1,332,221 zabojev oranž.

Herry Ford za hrome otroke.

Wellesley, Mass., 18. sept. — Rev. Samuel S. Marquis, načelnik Fordovega izobraževalnega oddelka, da ne nekem zborovanju včeraj omenil, da je določila znana Fordova družba več milijonov dolarjev kot stalno podporo za hrome otroke širom Zedinjenih držav.

Iz tega sklada se bo v prvi vrsti kupovalo revnim hromim in po-habljenim otrokom berglje, umetne noge, roke in slične take stvari.

Submarinka "Bremen" na potu.

New London, Conn., 18. sept. — Ravnatelj nemške oceanske transportne družbe, Paul Hilken, ki je prišel danes z avtomobilom sem-kaj poroča, da bode dospela druga nemška submarinka "Bremen" prihodnji teden v Ameriko. Pri-peljala bode večjo količino barvil in salvarsana.

Inozemske vesti.

Uspeh Nemcev na Rumunskem.

London, Anglija, 18. sept. — S tem, da so zadnje dni tudi Rumunski stopili v ofenzivno, znamenja oslabilo moč centralnih zaveznikov na Balkanu, — so dali s tem Nemcem priložnost do novih zmag.

Glasom uradnega poročila v Berlinu, je bila minuli teden moč-na rumunska armada pri Dobrudži popolnoma poražena, dasiravno so bili Rumunec na pomoč tudi Rusi. Centralni zavezniki so v tej bitki pognali Rumunce nazaj za več kot 30 milj v severni smeri od Silistrije ob Donavi do Mangalije ob Črnem morju. Pri tem se je nemška in bolgarska infanterija ter kavalerija osobito obnesla.

Tudi iz Sofije prihaja slično poročilo, da se je dne 16. t. m. zaključila bitka pri Dobrudži s popolnim porazom Rumuncev, slična usoda je zadela Rumuncev tudi pri Alinejskem jezeru in pri vasi Parachioi, Abtaat, Musubey in pri Karaomer. Pri Paluči je skušala včeraj ena sovražna brigada pro-dreti v bolgarske vrste; končno se je morala pa sama daleč nazaj umakniti.

Pri Adjenlaru so Bolgari zavzeli tamošnjo železniško postajo in 16 vagonov živeža ter municije.

Amsterdam, Holandsko, 18. septembra. — "Berlin Vossische Zeitung" poroča o velikih zmagah nemškega feldmaršala von Mackensena sledeče:

"Neka nemška divizija, pomikajoča se ob Donavi istočno od Silistrije je potisnila v ozadje k Rusom neko rumunsko divizijo. To priliko so nato porabili Nemci s tem, da so obkolili od strani tud Ruse. S pomočjo bolgarske in nemške kavalerije se je istočasno potisnilo nazaj tudi neko srbsko divizijo na desni strani, tako da se je postavil feldmaršal von Mackensen Rusom, Srbom in Rumun-cem v bran v obliki črke "U" in je s tem dosegel svoj cilj. — Rusi in Rumuni se umikajo sedaj proti Rasovem in Tuzli.

Bolgari izgubili 5000 mož.

London, Anglija, 18. sept. — Iz Odese prihaja tuk. Reuterjevi časnikarski agenturi poročilo, da so izgubili Bolgari v zadnji bitki s Srbi na istočni strani Dobrudže tekom 3 ur 5000 svojih mož. Bojevanje je bilo grozno in strašno; nihče ni ušel smrti pri bajonetnem ročnem spopadu; na vojne vjetnike se sploh ni hotelo misliti ali jemati iste v postev. Bolgari so s pomočjo Nemcev naredili 18 napadov na sovražnika, a brez-vpešno. Poleg tega je skušala nemška kavalerija še posebej napasti Srbe od zadej; Srbi so jih pa pravčasno od strani obkolili in dotični nemški kavalerijski od-delek uničili.

Boji na italijanski fronti.

Rim, Italija, 16. sept. — (Po Chicago Sunday Herald.) Nova ofenziva Italijanov, ki se skušajo pomakniti do Trsta, se je razvila včeraj z uspehom. Glasom današ-njega uradnega vojnega poročila so Italijani zavzeli več važnih pozicij in odvedli s sabo nad 1000 avstrijskih vojakov.

Tudi na južnotirolski fronti so imeli včeraj naši oddelki uspehe, ker so v Coalba in Maora dolini odbili vse napade sovražnika. V fionemski dolini ob reki Avisio je oddelk naših alpincev zasedel vrhunec gore Cauriol, 7727 čevljev nad morskjo gladino; od tu-kaj je naše vojaštvo streljalo na tirolske in alpinske strelece tako uspešno, da je preostalo le malo živih in še te, kakih 100 po številu se je odvedlo v vojno ujetništvo.

Na kraški planoti je naša infanterija blizu Valone tudi uspešno odbijala sovražne napade, tako da smo nedaleč od Gradeža zas-edli neko važno višino.

Pri Lokviei in Opačjem selu je prišlo med našimi četami in so-vražnim do bajonetnega spopada; pri tem smo odvedli v vojno ujet-ništvo 1077 avstrijskih vojakov in 21 častnikov.

Ameriški poslanik na italijanski fronti.

Videm, Italija, 18. septembra. — Thomas Nelson Page, ameriški poslanik v Rimu se je podal mi-nuli teden na italijansko fronto v spremstvu kapitana Elvin R. Heilberga vojaškega atašeeja.

Ker se je mudil tudi italijanski kralj istočasno na fronti, je spre-jel ameriškega poslanika s svojim štabom zelo gostoljubno in mu je pokazal vse važne pozicije na go-rski fronti.

Število vojnih ujetnikov na zapadni fronti.

London, Anglija, 18. sept. — Od početka velike ofenzive na zapad-ni fronti, ob reki Somme in v oko-lici Verduna so Francozi in An-gleži zaplenili že 260 večjih topov, 647 strojnih pušk, in odvedli s sabo v vojno ujetništvo 54.000 nemških vojakov.

Dopisi in društvene vesti.

NAZNANILO.

Iz urada društva sv. Janeza Evan. št. 65 K. S. K. Jednote Milwaukee, Wis.

Kakor je znano cenjenim članom, se je sklenilo na redni mesečni seji dne 6. avg. da se naše društvo korporativno udeleži korakanja in veselice v South Side Turn dvorani, katero priredi društvo sv. Jožefa št. 103 K.S.K.J. dne 24. septembra t. l. povodom svoje desetletnega obstanka. Društva se zbirajo pri sobratu F. Perše na 278 Grove St. točno ob 1:30 uri popoldne. Priporočam Vam cenjeni člani, da se udeležite kolikor mogoče v velikem številu te slavnosti, kar nam bo omenjeno društvo ob priložnosti rade volje vrnilo.

Nadalje prosim vse one člane, kateri so zaostali s svojimi mesečnimi plačili, da naj v kratkem to poravnajo da se izognejo nepotrebnih sitnosti.

Sobratki pozdrav.

John Močnik, tajnik.

Iz urada tajnika društva sv. Jožefa št. 103 K. S. K. J. v Milwaukee, Wis.

Tem potom naznanjam vsem članom našega društva, da se zbiramo povodom naše 10. letnice v nedeljo, dne 24. septembra t. l. pri rojaku Frank Perše na Grove St. točno ob pol 2. uri popoldne in potem odkorakamo v spremstvu drugih društev v South Side Turn dvorano, kjer se bo vršila veselica.

Z bratskim pozdravom do vseh članov in članic K. S. K. J.

Louis Sekula, tajnik.

NAZNANILO.

Iz urada društva Friderik Baraga št. 93 K. S. K. J., Chisholm, Minn.

Tem potom naznanjam vsem članom in članicam gori imenovane društva, da se je pri naši mesečni seji dne 10. t. m. sklenilo, da pridite vsi, kateri imate pri društvu svoje nove Jednotine certifikate k sebi dne 8. oktobra t. l., da se Vam bo te certifikate osebno izročilo. Je še nekaj takih članov in članic, ki navzle prosi, da do danes niso izročili starih certifikatov; vsled tega so vsi oni naproseni, da jih izročijo ali pošljejo društvu na tajnika najkasneje do 24. sept. Društvo je namreč sklenilo na zadnji redni mes. seji, da kateri član ali članica ne upošteva tega naznanila plača 25c kazni; to velja za člane do 40 milj oddaljene od društvenega sedeža. Zaeno se je sklenilo na redni mesečni seji dne 10. sept. t. l., da naj vsi člani našega društva upoštevajo red pri pošiljanju bolniških listov ali naznanil. Vsak član ki zbolí mora to v 24 urah naznani bolniškim nadzornikom, ozir. boln. načelniku ustmeno, ali pisмено, nakar mu dotičnik izroči ali dopošlje bolniški list, ali preiskovalno spravevalo. Te liste mora potem zdravnik izpolniti. Kdor se ne bo torej ravnal po tej določbi ali po društvenih pravilih ne bo deležen bolniške podpore. Vsak član lahko piše bo bolniški certifikat na l. tajnika društva, sobrata Peter Studohar, 117 W. Birch St., Chisholm, Minn., ali pa na načelnika bolniškega odbora, sobro. John Znidarich, 416 Maple St., Chisholm, Minn.

Upamo in želimo, da se bo to naznanilo vestno in natančno upoštevalo.

S bratskim pozdravom za odbor

Peter Studohar, I. tajnik.

Willard, Wis.

S tem naznanjam vsem rojakom iz Willarda in okolice, da se je našo cerkveno veselico premetilo na 24. septembra t. l. to pa zato, ker ni dvorana preje prazna. Vsled tega vas vse skupaj prosim, da se te veselice in omenjeni dan polnoštevilno udeležite. Nikomur ne bo žal, kdor pride na to veselico, kajti vsakovrstne zabave bo dovolj. Za izborna pijačo in fin prigrizek bo skrbel veselilni odbor. Na veselo svidenje torej dne 24. septembra.

Veselični odbornik.

Opomba: Ker sem ravno pri pisanju, naznanjam še veselo novico iz naše naselbine, da se je dne 18. septembra t. l. poročila gđe. Marija Česnik z rojakom Anton Šajn. Nevesta je hčerka splošno znanega in priljubljenega rojaka Ignac Česnik-a, ustanovitelja na-

še največje slovenske farmerske naselbine na Willardu.

Novoporočencema najiskrenejša čestitke! Bog Vama podeli svoj blagoslov, mnogo sreče, zdravja in zadovoljnosti v novem stanu! Živela!

Gornji.

Sklad "Glasila K. S. K. Jednote" ozir. K. S. K. J.

za ranjence in sirote padlih žrtev v stari domovini.

XIII. izkaz.

Društvo sv. Alojzija št. 47 K. S. K. J., Chicago, Ill., darovalo iz svoje blagajne za ta sklad \$25.00

Člani tega društva so še posebej prispevali na tej seji in sicer:

Anton Petrič	\$10.00
Martin Petrič	2.00
Frank Kozjek	1.00
Majk Kutin	0.75
Anton Malešič	0.50
Ignac Okorn	0.50
Martin Sodec	0.50
John Vukšinič	0.50
Rajmond Maraž	0.25
Nik Ferenčak	0.25
Ignac Kelečič	0.25

Društvo sv. Roka št. 113 K. S. K. J. v Denver, Colo., je priredilo dne 3. sept. zopet tombolo v korist tega sklada, pri koji se je napravilo čistega dobička \$16.20

Četrta kolekta rojaka Ant. Baniča, pooblaščenega nabiralea društva sv. Štefana št. 1 K. S. K. J., Chicago, Ill., skupaj \$17.80 in sicer so darovali sledeči:

Anton Banič	1.50
Tony Rovtar	1.00
Jos. L. Sintich	1.00
John Asieh	1.00
Josip Matičič, Gary, Ind.	0.50
Josip Špacal, Krašovec	0.50
Math Matičič	0.50
Neža Sečen	0.50
Frank Glavan	0.50
John Kumar (2146—21. Pl.)	0.50
Josip Racič	0.50
Joseph Steblay	0.50
Frank Ceglar	0.50
Andrew Ogreen	0.50
Jack Bieck	0.50
Joseph Kremesec	0.50
Martin Nemanich	0.50
Jos. Zupančič (Lincoln St.)	0.50
Mihael Gerdovič	0.50
Martin Krosel	0.50
Andrew Battistig	0.50
Paul Schneller	0.50
Neimenovan	0.30
John Hermaus	0.25
Tony Cook	0.25
Neimenovan Srb, Gary, Ind.	0.25
Peter Vidovec	0.25
Frank Matičič (Gary, Ind.)	0.25
Louis Duller	0.25
Frank Colner	0.25
Joseph Mikulek	0.25
Tony Jurinič	0.25
John Sever	0.25
Anton Brecljnik	0.25
Frank Zaje	0.25
Jos. Gregorich	0.25
Frank Mravlja	0.25
Luka Jelenc	0.25
Andrej Spolar	0.25

Skupaj \$75.50
XII. izkaz v št. 36 "Glasila K. S. K. Jednote" \$749.94

Skupaj \$825.44

Iskrena hvala vsem darovalcem!

Uredništvo in upravnništvo "Glasila K. S. K. Jednote".

ZAHVALA.

Kakor iz današnjega, ali XIII. izkaza za sklad starokrajskih revežev razvidno, znaša moja četrta, ali zaključna kolekta \$17.80. Vsega skupaj sem nabral jaz za ta sklad \$107.45 in sicer: v št. 27 tega lista je bilo izkazano \$35.35, v št. 29 \$36.50, v št. 31 \$17.80 in v št. 37 \$17.80.

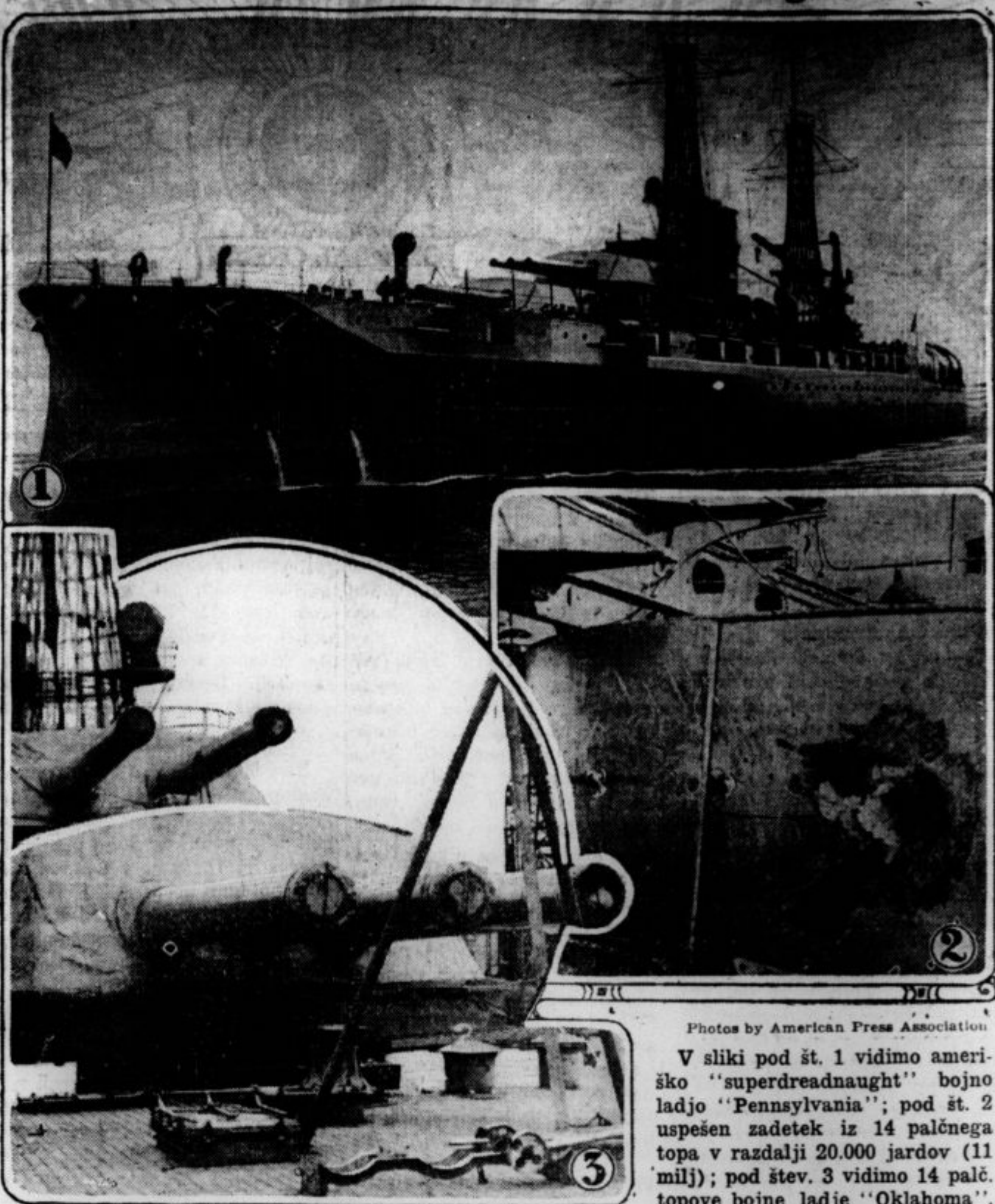
Povodom mojega zaključka pri nabiranju za ta sklad se na tem mestu prav lepo zahvaljujem vsem darovalcem in darovalkam. V imenu starokrajskih revežev jim kličem: Bog Vam plačaj in povrni vsak, tudi najmanjši dar, ki je prišel iz dobrega srca za dobro in plemenito stvar!

Chicago, Ill., dne 18. septembra 1916.

Anton Banič,

Vsikdar, kadar solnce sije, se pesimist tolaži s tem, da nekje drugje gotovo dežuje.

Strelne vaje ameriških "dreadnaughtov".

Photos by American Press Association

V sliki pod št. 1 vidimo ameriško "superdreadnaught" bojno ladjo "Pennsylvania"; pod št. 2 uspešen zadetek iz 14 palčnega topa v razdalji 20.000 jardov (11 milj); pod št. 3 vidimo 14 palč. topove bojne ladje "Oklahoma".

Ameriške vesti.

Strelne vaje ameriških "dreadnaughtov".

Norfolk, Va., 18. septembra. — V Chesapeake zalivu je imela minuli teden atlantska flotila svoje strelne vaje. Pri tem se je izkazala, da so glede streljanja v daljavo naši ameriški "dreadnaughti" najboljši na celem svetu. Iz bojne ladje "Pennsylvania" in "Oklahoma" se je namreč streljalo z 14 palčnimi topovi v daljavo 20.000 jardov (11 milj). Za cilj jim je služilo ogrodje neke stare ladje, katero so v tako veliki razdalji potopili v morje.

Žrtve otroške paralize v New Yorku.

New York, N. Y. 18. septembra. — Oblasti raznih mestnih bolnišnic so pričele že izpuščati številne žrtve otroške paralize, ker so za sile okrevale. Skupno število teh žrtev se računa na 4000; sleherni dan zapusti bolnišnice od 25 do 50 otrok, ki ne bodo nikedar več popolnoma zdravi vsled ohromelosti. Nad 1000 otrokom revnih slojev bode moralo mesto kupiti berglje in druga ortopedična orodja, ker njih stariši ne morejo istih kupiti.

Predznost mehiških banditov.

El Paso, Tex., 16. septembra. — Iz Mehike semkaj došli potniki poročajo o zopetnem drznem činu Villovih banditov, ki so v zapadni državi Chihuahua minuli teden napadli večji ameriški vojaški tren. Lopovi so odvedli s sabo vse straže tega trenja in \$40.000 denarja, namenjenega za plačo ameriškim vojakom. Zaeno se tudi poroča, da je spravljen gen. Villa 49 topov in več vojakov na severno stran mesta Juarez in Callegos, katera si namerava prisvojiti s silo.

Predsednikova sestra umrla.

New London, Conn., 16. sept. — Danes za rano je umrla tukaj po kratki bolezní sestra predsednika Wilsona, Mrs. Anne E. Howe, vdova, zapustivša dva sinova in eno hčer. Predsednik Wilson je obiskal svojo bolno sestro minuli ponedeljek, nakar se je odpeljal zopet na počitnice v Long Branch, N. J. tako, da ni bil navzoč ob času njene smrti. Pri pokopnici, ali pri svoji teti je pa bila ob zadnji uri hčerka predsednika, Miss Margaret Wilson.

Ko so predsednika obvestili o smrti njegove sestre, je bil zelo potr, ter je preklical vse obljubljene govore in obiske za prihodnji teden, da se udeleži pogreba sestre, ki se bo vršil dne 20. t. m. v mestu Columbia, S. C.

Napad na Chihuahua City.

El Paso, Texas, 16. septembra. Semkaj se poroča, da je general Villa včeraj napadel s 600 možmi mesto Chihuahua v Mehiki; posrečilo se mu je sprva prisvojiti si del mesta, a se je moral končno umakniti nazaj z velikimi izgubami, ker so ga Carranzisti premagali. General Trevino, poveljnik konstitucionalne (Carranzove) armade je bil na eni roki pri tem spopadu ranjen.

Dalje se semkaj poroča, da so bili vsi ujeti pristaši banda Ville takoj obsojeni na smrt in na mestu ustreljeni.

V Argentini izda država vsako leto na milijone za pokončevanje škodljivih kobilic.

Razne stvari.

Predor med Anglijo in Francijo.

Že leta 1876 se je pričelo graditi pod angleškim kanalom predor, ki bi vezal Anglijo in Francijo. Temu delu je pa nasprotoval general Wolseley iz strategičnih vzrokov, nakar se je gradbo ustavilo.

Sedaj zatrjuje profesor Alglaive, ki uči pravo na univerzi v Sorbonne, da bi se lahko ta predor dovršil z denarjem, kojega Francija in Anglija v štirih dneh izdati za vojne stroške (400.000.000 frankov). Skozi to predor bi lahko teklo sleherni dan 122 vlakov iz Anglije na Francoško. Koliko vojaštva bi se torej lahko

prevozilo v teh vlakih en sam dan; poleg tega bi se pa še lahko prevozilo do 60.000 ton blaga iz ene strani na drugo. Ako bi bili Angleži in Francozi z gradbo tega predora zopet pričeli pred izbruhom vojne, bi bil predor danes že dograjen.

Kako globoko je Jadransko morje.

Kakor se poroča z mersdajne učenjske strani, se je jako napačno presojalo globočino Jadranskega morja. Avstrijeci in Italijani so s svojih ladij merili globino, ali rezultati niso prav soglašali. Raditega pa se je z avstrijske ladje "Najade" še enkrat premerilo ona mesta, na katerih je bila doslej označena največja globina. In merjenje je pokazalo, da se je precejšnje globino za okroglo 500 metrov. Maksimum je znašal doslej 1645 metrov, ali sedaj se je pokazala na istem mestu globočina samo 1128 metrov.

Pozabljena obrt je oživela.

Med obrtniki, ki jih je vojna najhujše zadela, je tudi čevljarška obrt kajti usnja manjka in ga bo čedalje bolj primanjkovalo. A vendar so prišli sedaj do veljave čevljarji, seveda ne tisti, ki delajo čevlje iz usnja, nego tisti, ki delajo čevlje iz lesa, takoimenovane coklje. Zgodilo se je pa to na Nemškem. Tam so začeli zopet izdelovati in nositi coklje, seveda le pri delu na polju. Bogati švicarski in francoski kmet nosi sploh pri delu vedno coklje. V Švici niso nič redkega kmečke hiše, kjer imajo parketirana tla, lepe bele preproge na oknih in lepe prostorače na tleh. Kmet, prišedši domov, pusti coklje pred vratni in hodi po sobah v svojih debelih nogavicah; usnjenih čevljev ne obuje nikdar, kadar ima delo na polju. Zdaj so tudi na Nemškem začeli tako delati.

NE ZAMUDITE

si ogledati

v soboto dne 23. septembra t. l.

v Royal Theatre

1820 W. 22nd St. Chicago

zanimive kino-predstave splošno znanega svetovnega komika Charlie Chaplina in Marie Dresser v igri ali sliki: "Tillies Punetured Romance".

Ta slika v 6 delih je nad vse smešna, zabavna in zanimiva kolikor se jih kaže v takih gledališčih. Ne zamudite je torej!

Vsi sedeži po 5 centov.

(Adv. No. 37).

Boj za življenje.

V LEKARNAH

CENA \$1.00

Boj za življenje, ostrejši vsak dan, je škodljiv, ako ne pogubonos, mnogim ljudem, ki pozabijo nase, postanejo brebržni in zanemarijo svoje telo in zdravje. Posledica takega življenja je, da je človek popolnoma izčrpan. Zemu potem sledijo nerednosti prebavljanja, duševna potrtost in fizična onemoglost. Človek v takem položaju si mora takoj pomagati in pravilno je, da brez odloga uživa

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To sredstvo spravi v pravi tir in gibanje prebavilne organe, ki opožajo vsled prenapetega dela ali iz drugih razlogov, z rednim čiščenjem nemočaste iz droba; s tem

izboljša apetit, regulira prebavnost, prepreči zabašnost, odpravi žapeko in pokrepča telo.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino regulira delo prebavilnih organov. Uživate to vino, kadar občutite

izgubo apetita, slabost po jedi, napenjanje črev, smrad iz ust, nečist jezik, koliko in krče, zapako, obdelost, nervoznost, in telesno slabost.

To vino vam zagotovi pokrepčevalno spanje in moč, da lahko opravljate svoje delo vsak dan.

Stari ljudje bi morali imeti to zanesljivo sredstvo vedno v hiši za redno uživanje. Ženske, ki trpe na glavobolu in na drugih neprilikah, bi morale poskusiti Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

Proti revmatizmu, bolečinam v križu, neuralgiji, otečenim udom in otrplim zgibom se poslužite Trinerjevega linimenta. Mišice, oslABLJENE vsled dela, je treba drgniti s Trinerjevim linimentom. Cena 25c in 50c v lekarnah. Po pošti 35c in 60c.

Jos. Triner

izdelovalec

1333-39 S. ASHLAND AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS

FRIDERIK BARAGA,

prvi slovenski apostolski misijonar in škof med Indijanci v Ameriki.

Spisal Dr. LEON VONČINA, profesor bogoslovja v Ljubljani.

Divjim Indijancem so Interanski misijonarji s svojimi ženami in otroci v posebnem spodetelju, in ni ne marajo zanje, kar vemo po že prej naznanjenem poročilu g. generalvikarja Reseta; to nam pa tudi potrjuje in razjasnjuje kaj mikavno pismo preč. g. doktorja Janeza Englanda, škofa charletonskega do rajneega nadškofa dunajskega Vincenija Edvarda Mildeta, kot predsednika Leopoldinske družbe. V tem poročilu piše charletonske škof o tej reči: "Navadno se sliši med temi surovimi divjaki: 'Našim očetom so bili voditelji moške v črnih suknjah, ki niso imeli ne žen, ne otrok, moške, ki so se edino pečali z molitvijo in se popolnoma darovali v prid rdečekožcem (tako Indijanci sami sebe imenujejo). Ko so jedli ti moške, so se tudi nasitili, ker imelo so sleherni samo ena usta, in ko je kdo izmed njih umrl, ni ničesar potreboval, ker je vse imel, česar mu je bilo treba, v nebesih, in ko smo ga pokopali, nam je bila edina skrb, moliti za njegovo dušo. Zdaj pa prihajajo k nam moške, ki bi imeli biti prvi v molitvi, pa so nam enaki.

Le ti moške imajo žene, katere ljubijo; žene in otroci imajo mnogo ust in mnogo hrbtov, in otroci so dan za dnevom bolj rejeni, revni mož molitve pa je v silnem strahu zato, ker ima ljubezen do njih: boji se namreč, da ta usta se ne bi mogla napolnovati, in ti hrbti ne odevati; boji se silno umreti, ker bi vsi ti, ki jih je ljubil, morali lakoto trpeti, ako bi jih mi ne nahranjali. Dokler živi ima skrb za svojo ženo in za svoje otroke, in o tej skrbi odpravi rdečekožca z besedo: 'Jaz storim, kar je moja dolžnost'; rdečekožec pa se pohere stran, premešljaje to, kar mu je oče pripovedoval, namreč, da črnosuknjež ni bil takšen, kakoršni smo mi, in da je on rdečekožec močno ljubil zato, ker ni imel nobenega drugega ljubiti, kakor Velikega Duha in ljudstvo njegovo; on ni imel ne žene ne otrok, imel je samo ena usta in en hrbet, in ko je umrl, zaprta so bila njegova usta, mrzel je bil njegov hrbet in ni se mu bilo treba bati smrti, ker se je oziral samo le na rdečekožca, ki ga je ljubil."

Naši bralci so brali že marsikako pismo in poročilo katoliških misijonarjev iz vseh delov sveta. Da pa spoznajo, kolikošen razloček je med katoliškim in protestantskim misijonarjem, lahko jih pojasnjuje naslednji posnetek iz pisma, ki ga je razglasil protestantski časnik: "Neue reformierte Kirchenzeitung". "Ako bi mogel, (piše protestantski misijonar), ako bi moral še dalje tako živeti, kakor sem dosihdob živel, bival bi zmerom slabši bogoslovec, in vendar ne tudi pravi kravji hlapec — med dvema krajinama v neusmiljeni sredini visim — (hoče reči, da zavoljo svojih domačih opravil ni ne pravi misijonar, pa tudi ne kaj prida hlapec). Misi si le soboto in nedeljo, kakoršne jaz imam, in primerjaj jih s soboto in nedeljo kaeega pridigarja na deželi! V soboto že pred zajuterkom začnem svoje delo s kladjo in molžo dveh naših krav; svojega konja sem moral lansko poletje prodati zavoljo truda, ki mi ga je prizadeval. Po zajuterku moram otroka pestovati, ko moja žena svoja dela opravlja, pomiva, čedi in jedilo pripravlja. Ta čas morda tudi lahko zraven tega svojo majhno izbo za študiranje počedim — velikokrat edina priložnost z več dnij, ob kateri se delj časa v njej mudim. Po južini (po kosilu, popoldne) je treba drvnositi, dvorišče in hlev počediti, cerkev pomesti, škornje označiti itd. Zdaj še le pred solnčnim zahodom imam kake pol ure počitka. Ko se pa jame mračiti, treba je že zopet kravi pomoliti in jima položiti. Večidel je že sedem, preden je vse v redu. Koliko moram po takem dnevu še študirati, lahko veš, če ti tudi ne povem. Nedelja se začne kakor sobota z molžo in s kladjo, potem z zajuterkom. Če je mraz, zakurim cerkev, in potem varujem otroka, da se napravi mati v cerkev. Med tem moram v prvo zviniti. Velikokrat mi le ena sama četrtinka ure ostaja pred službo božjo, da me nič ne moti. Popoldne učim otroke, in kar mi še ostaja časa, prešedim ga med svojci, dokler ne

pride večerni čas za kladjo in molžo. Ko bi imeli pravo deklo, seveda bi bilo marsikaj drugače; to pa se ne more zgoditi, ker bi se morala ta reč mimo velike jeze, ki jo posli v tukajšnjih razmerah vedno skoraj brez izjeme delajo, predrago plačevati. Tudi brez poslov sem imel 1853. leta več kot 1500 gld. stroškov, dasiravno živim varčno, kolikor je le mogoče. Za tri mesece uživamo dan na dan osoljeno meso prašičev, ki smo jih sami zaklali, pa tudi z malo rejo kuretine in živine odvrnemo veliko stroškov. Piva in vina nimamo že dve leti v hiši, nekaj steklenice vina, ki mi jih je moja tašča podarila, hranimo za kake gosti, ali pa, ne bodi ga potreba, v boleznih. Letnih prihodkov imam sto dolarjev ali 250 gld. S svojim ubožnim življenjem bi bil sicer zadovoljen, in nimam nič zoper to, če moram piti življenje tako drago plačevati, dokler ima moja tašča svojo blagajnico (kaso) odprto. Če moram tudi to ali ono delo v hlevu ali sicer kaj tacega opravljati, potrpeh bi že — pa časa — več časa in pokoja za delo, za pogled v se in za besedo božjo si želim."

Kdo ne miluje tega moža v njegovem stanu in poklicu? Kako mu je mogoče ob taceh domačih opravilih in tolikih skrbih za ženo in otroke s pridom delati za dušni blagor svojih vernikov? Kako vse drugače se glasiyo pisma katoliških misijonarjev! Pa vrtnimo se zopet k Baragu, ki je v drugem moral preživljati v svoji postaji v Krivem drevesu, željno pričakuje kakor že vemo, od svojega škofijstva privoljenja, da bi prihodnji pomladanski čas smel iti proti severu med divjake. Prišel je pomladanski čas, ni bilo pa toliko zaželenega privoljenja; moral je tedaj Baraga čisto ravno žalostnega, pa vendar popolnoma mirnega, v božjo voljo udanega srea nadaljevati svojega dela in opravila v okrogu njegovemu oskrbovanju izročenem. Kako zdaten je bil uspeh njegovega delovanja, naj nam pové poročilo z dne 3. rožnika 1833. leta, v katerem piše:

"Prvikrat sem to pomlad krenil na misijonsko pot. Dne 30. mal. travna dospem v neki kraj, katerega prebivalci še nikoli niso videli katoliškega duhovnika; ko so jim pa izpreobrnjeni Indijanci, ki so prišli v njih kraj, pripovedovali o duhovnikih in o naši sveti veri, razodeli so željo, tudi v svojem kraju enkrat videti in slišati oznanjevalca svete vere. Komaj to zvem, brž se napotim po jezeru k njim. Imeli smo na tem potovanju zmerom neugoden veter in slabo vreme, in vrh tega smo se vozili v majhnem slabem čolnu, v katerem nam je bilo treba o večkratni vidni nevarnosti boriti se silovitimi valovi, ki so nam žugali vsak trenutek nas požreti. Pa vendar smem reči, da sem bil prav miren in brez vsega strahu; ker sem vedel, da me tja vodi dobi Pastir, čegar volja je, da te izpubljene ovce poiščem in jih k njemu privedem. Po mnogih težavah sem s svojimi spremljevalci nazadnje vendar dosegel konec svojega prvega letošnjega misijonskega potovanja; prišli smo namreč na otok Michiganskega jezera, ki ga Detroit imenujejo. Silno so bili veseli tamošnji divjaki, videli duhovnika v svojem kraju. Ostal sem osem dni pri njih, in poučevajoč jih sem spoznal, da imajo veliko razumnosti, dober spomin — in kar je veliko več vredno — tudi trdno voljo, po naukih sv. vere natanko živeti.

14. vel. travna 1833. leta je bil dan najobilnejše sreče za te Indijance, pa tudi za-me je bil ta dan eden izmed najlepših mojega življenja; ker ta dan sem kristij dvaindvajset teh Indijanov, ki vsi so trdno sklenili, zvesto živeti po zapovedih naše sv. vere. Drugi prebivalci tega otoka, akoravno se še niso izpreobrnili, vendar niso krščanski veri nikakor nasprotni, temveč imam veliko upanja, da se bodo, kakor so obetali, tudi izpreobrnili, kedar zopet k njim pridem. Obljubil sem tudi, da jih bom obiskal še to poletje; oni pa so mi vsi enoglasno obečali, da hočejo med tem časom leseno cerkev postaviti na mestu, katero smo takoj odločili v ta na-

men. Ob svojem drugem prihodu v Detroit upam imeti veselje, videti že izdelano to cerkev, katero mislim svetemu Jožefu v čast blagosloviti, da bi ta veliki svetnik pri Jezusu izprosil Indijancem do konca stanovito zvestobo v veri, h kateri so se izpreobrnili.

Nazaj gredé iz Malega Detroita smo imeli sicer dobro vreme in ugoden veter, pa zadela nas je druga nadloga. Čeravno so nam otoški Indijanci dali na pot, kar so imeli, namreč krompirja in rib, vendar smo bili to kmalu použili, in nismo imeli nič več živježa. Pa pokazala nam je božja previdnost novič, kako ljubeznivo skrbi za nas. Ko se peljemo mimo majhnega skalnatega otoka, zagledamo Indijanci mnogo velikih vodnih ptic, ki so zletele z otoka, in so iz tega uganili, da imajo te ptice tukaj svoja gnezda. Stopimo torej na suho in najdemo dobrotni dar božji, namreč 130 jaje, ki so bila tako velika in okusna, kakor gosja jajca. Bogu hvaležni se peljemo naprej. Na tem potovanju sem obiskal tudi neki drugi mali misijon, Manistique po imenu; njega začetek in ustanovitev sem poročal že lani. Silno me je veselilo tukaj videti, da ti Indijanci, ki sem jih lani krstil, prav zvesto spolnujejo svojo vero, pa tudi kaj lepo napredujejo v vednosti krščanskega nauka. Prezimoval je namreč letos v tej vasi neki v krščanskem nauku dobro poučen Indijane iz Krivega drevesa, kateri jih je veliko naučil. Tudi me je močno veselilo videti, kako si ti dobri Indijanci prizadevajo, izdelati večjo in lepšo cerkev kakor je ta, katero so bili lani postavili, in katero sem bil blagoslovil v čast prečiste Device Marije. Upajo, da bodo to novo cerkev še do jeseni izdelali. — Krstil sem tukaj samo novorojene otroke, ker so vsi drugi Indijanci že krščeni, razun tistega trdovratnega starega, ki noče nobenemu drugemu verjeti, kakor sam sebi. — Le-teh kristijanov v Manistique ne morem prehvaliti in dosti občudovati, zlasti zavoljo njihove goreče ljubezni do molitve. Razun dolge in jednate jutranje in večerne molitve, katero vedno zvesto opravljajo, molijo tudi dvakrat, nekateri celo trikrat na dan rožni venec. Kedar koli imajo kaj prostega časa, vzamejo v roke indijanske molitvene bukve, ki sem jih lani po letu v Detroitu dal natisniti, molijo, pojo in učé se iz glave krščanskega nauka, ki je tudi v ravno teh bukvah natisjen. Skoro vsi znajo zdaj že brati; kateri pa še ne znajo, ti si zelo prizadevajo, da bi se kmalu naučili.

Iz Manistique sem se peljal na Bobrov otok, kjer je sicer večje število kristijanov kakor v Manistique in v Malem Detroitu; pa vendar je še zmerom več pogonov kakor kristijanov na tem otoku, in le-li pogani so hudobni in sovražijo krščansko vero; oni zaničujejo in zasramujejo kristijane, ter si ob vsaki priliki prizadevajo odvrniti jih od krščanske vere. Ob taki njihovi hudobiji kristijanom doslej tudi ni bilo mogoče staviti cerkve, kakor so bili sklenili takoj po svojem izpreobrnjenju in se tudi nemudoma pripravljali k temu delu; pa ondodni pogani so jim pretili, da jo bodo zažgali, kakor hitro jo izdelajo. Ko sem se prepričal takih stisk, v katerih se nahajajo ti kristijani, in nepremakljive trdovratnosti poganskih njihovih rojakov, poprijel sem se drugih pripomočkov. Ko namreč zopet pridem na ta otok, vzamem seboj razna darila, katero imajo za divjake posebno vrednost, postavim: pisano robo za srajce (divjakom prav pisane srajce kaj zelo dopadajo), majhne škarje, šivanke s konecovi, itd., posebno pa prav veliko tobaka, ki ga Indijanci strastno ljubijo. Ko me pogani vidijo priti s takimi darili, so bolj pohlevni in mirni, ter so obljubili kristijane znanprej pri miru pustiti, le o cerkvi še nič niso hoteli slišati, da bi se postavila na njihovem otoku. Jaz pa sem jih vendar le navadno obdaroval, kedar koli sem k njim prišel. . . . O tem svojem zadnjem prihodu sem seboj prinesel prav veliko tobaka, in ko ga razdelim med tako trdovratne pogane, pritožim se, da ob vsi dobroti, ki jim jo skazujem, mene in kristijane, moje otroke, vendar le zmerom tako sovražijo ter branijo staviti bišo, v kateri mi želimo skupno častiti Velikega Duha tako, kakor nas naša vera uči. . . . Odgovorili so na to, da se hočejo vsi sniti in posvetovati, in potem mi

naznaniti, kaj so sklenili. Ko so se posvetovali, pridejo nazadnje vsi pogani tega otoka pred moj šotor in eden mi v imenu vseh naznani, da so sklenili, da nočejo stavljenja cerkve več ovirati; kristijani naj le postavijo cerkev, toda daleč od njihove vasi v gozdu na mestu, katero so nam odkazali. Pri tej priliki sem se prav živo spominjal stiske prvih kristijanov, ki so ob času preganjanja daritev sv. maše tudi v gozdih opravljali. Hvalil sem božjo previdnost, da je to reč tako obrnila; raji vidim, da cerkev ni tako blizu kraja, kjer imajo ti trdovratni pogani svoje stanovanje. V samoti bomo veliko bolj mirno opravljali svojo božjo službo. Tudi to pot sem dlje ostal na Bobrovem otoku, ter sem dne 23. vel. travna tamkaj zopet krstil tri pogane.

Dne 24. vel. travna sem prišel zopet nazaj v Krivo drevo, kjer me je čakalo silno veliko trdopolnega dela, zraven tega pa sem doživel mnogo nebeškega veselja, tako da je bila binkoštna nedelja tega leta najsmrenejši dan mojega dosedanjega življenja. Veliko volno jih je bilo, ki so želeli o binkoštnih praznikih prejeti svete zakramente; binkoštno nedeljo pa sem v misijonski župni cerkvi v Krivem drevesu krstil osemindeset pogonov. Toliko jih še nisem nikoli ob enem krstil Med temi osemindesetimi krščenci je bilo samo šest otrok, drugi so bili vsi odrasli in stari ljudje. Binkoštni ponedeljek sem krstil šest odrastlih, 1. dan rožnika tri, in danes, 3. dan rožnika dva. In še jih je dvajstaj, ki bodo še ta teden prejeli sveti krst. Bogu bodi večna hvala za to! Neizrečeno srečnega se čutim, da me je presveta previdnost božja poklicala v srečni stan misijonarja Indijanov, in iz globočine srea sem Bogu za to hvaležen. Ko bi le prav vredno in goreče mogel opravljati sveto službo, ki mi jo je On izročil! Ko bi mu le veliko duš pridobiti in prav veliko teh izgubljenih ovac privedi mogel v njegov hlev Zahvaljujem se pa tudi velespoštovanemu vodstvu Leopoldinske družbe in prečastitemu svojemu poprejšnjemu škofu, ki so tako dobrovoljno pripomogli, da se mi je spolnila želja, iti v misijon."

(Dalje prihodnjič.)

Očetov sen.

Spisal F. K.

Na malem gričku za vasjo je čepela Verničeva bajta. Pred njo se je spuščala solnčna reber, sijoča v zelenkasto rumenih, medlih barvah, za njo je snival gozd. Parobek, kakor se je imenoval ta kraj, je bil edino, kar je še ostalo Verniču od prejšnjega blagostanja. Tu je samotari bilviški župan, nepoznan od mlajšega zaroda, preziran od starejših.

"Sam je kriv, da je tako", so govorili o njem. "Pridrhal bi bil sina doma, pa bi bilo vse dobro. Zakaj ga je pa rini v šole, če fant ni bil za to."

Vernič je poznal take govorice, a se ni menil zanje. Obdelaval je svojo njivo, ogibal se ljudi in čakal.

Pred davnimi leti, takrat, ko je njegov sin Janez dovršil osmo šolo, si je Vernič obetal od njega vse najboljše.

"Zdaj postane gospod, in dobro mi pojde. Sicer pa, če tudi ne postane gospod — s temi šolami se že dobi dobra služba. Saj je sam dejal, da vrne počasi, kar sem potrosil zanj."

A Janez ni bil niti gospod, niti ni povrnil očetu izdatkov. V njegovi duši se je zgenilo hrepeneje po svetu, po neznanih, daljnih krajih. Dolgo ni ostal doma.

"Zdaj grem oče," je dejal, ko je dozorel čas.

"Kam?"

"Ne vem še natanko. Pojdem."

"In kdaj se vrneš?"

"Bogat pridem iz tujine, oče."

To je zadoščalo.

"Pa pojdi. Braniti ne morem, a glej, da ne pozabiš očeta."

"Dovolj ti prinesem za stare dni."

Janez je šel.

Leta so minevala, Verničevo posestvo se je krčilo. Včasih, ko je hodil med njivami, ki so bila nekda njegova last, ga je prevzel strah.

"In če se sin ne vrne več? Kaj bo z menoj?"

A vera njegove duše je bila premočna, da bi jo premagal ta strah. Prodajal je zadnjo posest v vasi in se preselil na Parobek.

Tam gori je posedal vsak večer pred hišo in strmél v dolino.

"Le govorite, kar hočete . . . dolgo itak ne bom več sam. Še par let morda, potem pride sin in prinese denarja dovolj. Takrat bodo zopet hodili okrog mene lačni . . . Ah, kaj bi se jezil. Mogoče imajo prav, da se izpodtika nad menoj . . . Tudi jaz bi govoril tako. Dan povračila ni daleč!"

Vernič je čakal sina. Leta so mu upognila hrbet in se zajedla v obraz, da je bil kakor razoran. V oči je kanil dolgčas in onemoglost, da so se skalile kakor jutro, ki ga oplakne umazana jesenska megla, ostane pa še v njem trepet zastrtega solnea. Vernič je čakal . . .

Soparno popoldne se je razleglo nad dolino kakor svinčeno težak oblak. Nad okolico se je dihal srebrn trepet, polja so sopla.

Vernič je stopil pred hišo, potisnil kučmo na oči, šel za hišo in legel v senco pod starim kostanjem. Mehek dihal hladne trave je polnil ozračje. Starec je položil vele roke pod tilnik in se zagledal v globoko modrino neba.

"Dolgo že čakam," je pomislil in vzdihnil. "Kje so tista leta, ko sem ostal sam. Skoro mlad sem še bil in trden . . . drugače sem mislil o starosti."

To priznanje, da je star, ga je speklo na tihem.

"Morda pa pojdem pod zemljo, preden pride sin . . ."

Zamižal je, kakor bi hotel pregnati to misel, in se okrenil. Izza hiše so se čuli koraki.

Vernič je počasi vstal.

"Kdo je?"

"Jaz, oče!" je odgovoril raskav glas.

Medla rdečica je zalila stareu obraz, oči so se mu zaiskrile. Stopil je okoli vogala in obstal razočaran.

Pred njim se je majala dolga postava oblečena v prašne, zakrpane cape. Bil je Janez. Izpod strganega klobuka so mu silili kuštravi lasje na razorano čelo, čevlji so bili brez podplatov. Nekaj sveži obraz je krila staričkava trudnost, v očeh je počivala vdana topost.

Vernič je prestopil.

"To si ti!"

Janez se je nasmehnil.

"Kaj me ne poznate več?"

"In za ta stan sem te vzgojil?"

"Usoda, oče!"

Vernič se je postaral v hipu za par let. Hrbet se mu je uklonil pod težkim razočaranjem, oči so otopele še bolj. Molče je odprl hišna vrata.

"Pa vstopi za trenutek."

Janez je vzdihnil in sledil očetu. Ko sta sedela v izbi, se skloni k njemu in ga prime za roko:

"Ali ste hudi?"

"Ne bodi otročji," ga je zavrnil starec mračno.

"Zakaj ste se preselili sem?"

"Saj si ti pojedel ostalo."

Janez se je ugriznil v ustnice in povesil oči.

"Vidite, oče," je pričel čez nekaj časa, "bilo je pač tako in ni se dalo izpremeniti. Hotel sem postati bogat . . . v tujini . . . pa . . ."

"Kaj si počel po svetu, me ne zanima."

"Pred tednom dni sem odsedel kazen . . ."

Vernič je stisnil zobe in mižal. Molk je padel med njiju.

Solnce je šlo proti zatonu, pesem evrčkov se je oglašala vedno glasneje.

Janez je vstal, da bi pretrgal mučni molk.

"Oče!"

Vernič ga ni pogledal.

"Ali greš?"

"Mislim sem, ako bi mogel prenočiti."

"Saj vidiš, da je bajta premajhna za obo."

Sin je strmél na očeta, potem je stopil k oknu.

"Dolgo je že tega, kar se nisva videla . . ."

Molk.

"Oče!"

Vernič je vstal in pričel hoditi po sobi.

Polmrak se je razgrnil preko doline in solnce je viselo nad goro.

Janez je še enkrat pogledal po sobi; potem je stopil k vratom.

"Pa z Bogom, oče!"

"Pozdravljen!"

Vernič je slonel pri oknu in strmél za odhajajočim sinom. Bilo mu je, kakor da se je prebudil iz lepih, mehkih sanj; s tresočo roko je potegnil preko oči.

"Sin!"

Nehote so se premešlele ustnice, dvoje solz je orosilo oči. Stari Vernič je mislil na bajko o velikem sinovem bogastvu . . .

Skrb za moža.

Pariška pisateljica Marija Laparrerie je spisala posebno knjižico, v kateri ugiba, kako bo po vojni z možni. Po njeni sodbi bo po vojni tako malo moških, da se mora vsaka ženska že zdaj vprašati, kako pride do moža. Gospodična Laparrerie daje svojim rojakinjam v knjižici vsakovrstne nasvete in končuje z besedami: Ker bo le malo žensk dobilo moža, se di, da ga pravočasno vjame. List "Figaro" pravi z ozirom na to knjižico, da je tako velika skrb, kako bo dobiti moža, povsem nepotrebna, češ ženskam so zdaj odprte vse mogoče službe, in ostale jim bodo tudi po vojski, tako da bodo lahko brez vseh skrbi živele. Gospodična Laparrerie je na to kratko odgovorila: Za ženske ni glavna stvar zaslužek in preskrbljenost, ampak mož.

Denar naložen pri nas je varno shranjen.

Priporočamo se Slovencem, da ulagajo denar pri nas bodisi na čekovni ali obrestni račun in jim zagotovimo vselej kulantno postrežbo.

Plačujemo po 3% obresti na denar uloženi na obrestni račun.

Mi podpiramo Slovence in se torej tudi priporočamo njihovi naklonjenosti. Pri nas lahko nalagate denar čez živite v Jolietu ali pa v katerem drugem kraju Zdrž. držav. Dva člana K. S. K. Jednote sta naša dolgoletna uslužbenca: g. Jos. Dunda, predsednik nadzorne odbora K. S. K. J. in g. Jos. F. Skrinar.

Naša banka je pod nadzorstvom vlade Združenih držav.

Poišljamo denar v staro domovino zanesljivo in po najnižjem kurzu. Oddajamo v najem varnostne škrinice po \$3.00 na leto za shranjenje vrednostnih papirjev in listin, kjer so vedno varne pred ognjem in tatvino. Izdajamo menjice na vse kraje.

Poslojpe, v katerem so naši uradi je lastnina te banke. Naša banka je depozitni urad za mesto Joliet, za okraj Will, za državo Illinois in za vlado Združenih držav.

The Joliet National Bank
JOLIET, ILLINOIS
Kapital \$150,000. Rezervni sklad \$300,000.

Izhaja vsako sredo.

Lastnina Kranjsko-Slovenske Katoli-
ke Jednote v Združenih
državah ameriških.

Uredništvo in upravnistvo:
1951 West 22nd Place, Chicago, Ill.
Telefon: Canal 2487.

Naročnina:
Za člane, na leto \$0.60
Za nečlane \$1.00
Za inosestnost \$1.50

OFFICIAL ORGAN
of the
GRAND CARNIOLIAN SLOVENIAN
CATHOLIC UNION
of the
UNITED STATES OF AMERICA

Issued every Wednesday.

Owned by the Grand Carniolian Slo-
venian Catholic Union of the
United States of America.

OFFICE:
1951 West 22nd Place, Chicago, Ill.
Phone: Canal 2487.

Subscription rate:
For Members, per year \$0.60
For Nonmembers \$1.00
For Foreign Countries \$1.50

Nashe stališče.

V Zedinjenih državah izhaja na tisoče in tisoče raznovrstnih časopisov v 30. različnih jezikih. Med eno fmed teh vrst spada tudi naša slovenska časopisje. Med tisočimi uredniki gorinavedenih listov nima menda noben drugi tako težavnega stališča baš v sedanjem času, kakor urednik katerega nevtralnega slovenskega ameriškega lista. In zakaj? Zato ker ne more nikdar vsem svojim čitateljem, ali naročnikom po njih volji ustreči.

Odkar je izbruhnila evropska vojna, so se razcepili ameriški Slovenci v štiri simpatijske dele, ali frakcije: v Američane, ki se držijo znanega in lepega narodnega gesla: "America first", dalje se delijo v Avstrijce, prijatelje Nemcev in v Jugoslovane.

V svobodni deželi smo. Tu je dano vsakemu na prosto voljo, da goriš za tega ali onega cesarja in magari za samega sultana ali japonskega mikada. Glavna stvar je, da živiš po postavah, katere ti predpisuje vlada Zedinj. držav. Izmed gorioznačenih vrst ameriških Slovencev dajemo mi v prvi vrsti čast hvalo in prednost onim, katere je že doletela sreča, da so postali ameriški državljani. Kot taki uživajo tu od drugih Američanov ugled in imajo tudi ravnoiste državljanske pravice kot Američani. Seveda, da iz strogo nevtralnega stališča nikakor ne ertimo preostalih treh vrst patrijotov; obojanja so le vredni nekateri taki posamezniki, ki mislijo dobre ameriške slovenske državljane preprečiti od ljubezni do njih nove grude in njih nove domovine, ali oni ki bi radi služili ker dvema gospodarkama. Američani pravijo takim ljudem "hypenisti." O takih domoljubih se je zadnji čas že na dolgo in široko pisalo in se je vsacega hypenista najstrožje obojalo.

Kako stališče naj zavzema urednik vsacega slovenskega ameriškega lista? — Popolnoma neodvisno in nevtralnno in sicer zato, ker zavzemajo to stališče tudi vse Zedinjene države. Škoda res in grdo, da je nekaj tacihi izdajice v vrsti slovenskih časnikarjev, kateri se ne zavedajo te svoje dolžnosti in so se dali podkupiti od avstrijskih in drugih konzulov, samo da črnijo vse to, kar ne pleše po avstrijskem tonu.

Uredništvo "Glasila K. S. K. Jednote" je že od početka do danes vedno hodilo po oni poti, ki vodi iz nevtralnosti v svesti si, da je nevtralna ali neodvisna (srednja) pot najboljša. Naš list je glasilo velike ameriške slovenske podporne organizacije, ki je bila v Zedinjenih državah ustanovljena in inkorporirana ne pa v Avstriji. Člani plačujejo prispevke v ameriških dolarjih in tako dobivajo tudi podporo v ameriški valjavi, ne pa v kronah, ali markah. Glasom ustave morajo biti vsi glavni uradniki naše Jednote (20 skupaj) ameriški državljani; gotovo je tudi dejstvo, da je izmed 13.700 naših naročnikov pretežna večina ameriških državljanov, ki mislijo za vedno ostati tukaj, če pa pojdejo sploh kdaj še v staro domovino, se bodo kmalu najaz vrnili.

Nad vse čudno se nam zdi, da hočejo gotovi, ali nekateri avstrijski domoljubi urednika našega lista s svojo pripraviteljo do tega, da bi naj svoje nevtralnno časnikarstvo stališče opustil in pisal vedno

le v Avstriji in Nemčiji. Urednik, kot posamezna oseba je tudi že več let ameriški državljan. Odgovodal se je v slovesni prisegi, kot na tisoče drugih zavednih rojakov in sobratov zvestosti in udanosti avstrijskemu cesarju; torej ne sme že vsled tega tako plešati, kakor mu pešice avstrijskih domoljubov žvižga.

Če bi hotel urednik vsem naročnikom ustreči, bi moral vsako številko v 4 predale razdeliti, ali pa v štirih izdajah pošiljati med svet. Prva bi bila za Američane, druga za Avstrijce, tretja za prijatelje Nemcev in četrta za Jugoslovane. Urednik bi moral biti pravi čarovnik.

Že v gornjih vrsticah smo omenili, da mi nismo sovražniki nobenega evropskega naroda ali nobene evropske države, kajti kot ameriški državljani moramo biti nevtralni. Mi gradimo vse, kar se nam zdi iz nevtralnega stališča, da je graje vredno in nasprotno pa hvalimo vse, kar je hvale vredno. Vesti glede sedanje vojne v Evropi posnemamo iz večjih in znanih ameriških (angleških) listov, kakoršne prihajajo v javnost. Če zmaga danes ta ali oni, ali če je poražen, — to nas nič ne briga. Američani mu ne bomo šli na pomoč. Čemu se je pa podal v nevarni ogenj ali v žrjavico po kostanj? Če bi torej pisali teden za tednom, da n. pr. Avstrijci, Nemci, Bolgari in Turki zmagujejo, bi bilo to sigurno po volji avstrijskim in nemško mislečim naročnikom; — ne bilo bi pa morda po volji vedno tako pisarenje onim nevtralnim naročnikom, ki so ameriški državljani. Ti znajo in umejo tudi angleški jezik da lahko čitajo ravnoiste ameriške liste in novice kot mi. Kaj bi rekli taki naročniki, če bi zvonili vedno na en oplat zvona? Če bi n. pr. pisali, da je Gorica še vedno v avstrijskih rokah, ali, da so n. pr. Nemci zavzeli je Rim in Benetke, če ni temu resnica? Smejali bi se nam in bi trdili da je urednik lista prismojen. Mi ne držimo torej ne z Avstrijci ne z Nemci, ne z Angleži ne z Jugoslovani itd. itd., kot nevtralni državljani držimo samo z našo mogočno novo svobodno domovino z našo Unijo, našim zvezdnatim praporjem in z našim ameriškim orlom. Amerika nam daje sedaj kruh, zaščito in varnost, torej bi bilo grdo, če bi ji zvestobo in udanost prelomili. "America first" in "America forever" je naše geslo. Komur se je pa že Amerika pristudila, — ta ima prosto pot za povratek. — Ne, — za sedaj še nimajo inozemci v Ameriki toliko moči in veljave, da bi šli lahko v evropsko človeško mesnico braniti čast in prelivati kri za svojega prelubega cesarja. To se pa nam ne zdi umestno. Take ljube patrijote naj bi se vse s kakim podmorskim čolnom poslalo tja, kamor jih sree vleče. Tukaj služijo sedaj po -3.—\$4.00 na dan, zunaj bodo pa dobivali dnevno po 8 krajčerkov iz c. kr. cesarske blagajne. Pa pustimo to za sedaj!

Nekateri naši naročniki se tupačam silno jeze, če prinašamo včasih kako sliko, ali novico, ki ni v soglasju z zmago centralni: zaveznikov. Dotičnike vprašamo: kako so čutili lansko leto in letos do srede aprila, ko smo prinašali po cele kolone seznamov izgub slovenskih fantov in mož, padlih na Ruskem ali na Srbskem? Ali ni bil morda med njimi tudi tvoj oče, brat, stric, bratranec, ali kak bližnji sorodnik? Ali si tu di tedaj klical: Živela Avstrija in Nemčija, ki ti je vzela ljubelega sorodnika, kojega ne boš nikdar več videl? Da, ponovno naglašamo, da so nekateri naši ameriški Slovenci popolnoma slepi, kar se tako navdušujejo za sedanje evropsko klanje, da povzdigujejo v oblake njih vladarje, ki imajo na vesti že toliko milijonov nedolžnih žrtev. Vsaka država brez izjeme je vredna graje in obojanja, ker preliha ljudsko kri, da teče v potokih že toliko časa.

Dasiravno ni bil naš namen zaključiti ta članek na smešen način; hočemo vseeno navesti tukaj dobesedno pismo nekega našega naročnika, ki se huduje nad uredništvom, ker drži preveč z Jugoslovani in z Jugoslavijo? Kdor je morda pri slabi volji, ga bode doljenje pismo gotovo spravilo v smeh. Pisca tega pisma uljudno vprašamo, da naj nam navede vse članke in štev. v katerih smo dosedaj sploh kaj pisali za Jugoslavijo, za kar mu bomo iz srea, hvaležni. Jugoslavija nas ravno toliko briga, kakor kako druga ev-

ropska država. Mi ameriški Slovenci (državljeni) imamo v Zedinjenih državah že našo Jugoslavijo; za druge se pa ne smemo zanimati, ker smo že prisegli zvestobu ustavi Zedinjenih držav; dvema državama se pa ne more služiti.

To velezanimivo pismo smo prejeli minuli teden iz Pittsburgha, Pa. glasi se brez kakega popravka dobesedno takole:

"Čenjeni Gospodje!

Odločil sem se, da Vam napišem nekoliko stavkov, tihočih se Vašega Lista ki naj služi kakor Glasilo K. S. K. Jednote, ali pomojem mnenju bi ne zaslužil tega Titla ker je preveč častno zanjega. Ta list bi moral vsebovati le to, kar se tiče Jednotineh zadev in nič drugega. (Čitajte Jed. pravila člen XXVIII. točko 171—172 na strani 75! Op. uredništva.) V njem se pa nahaja takoršnih merh? da ni za brati. Ta list se strinja popolnoma z Jugoslavijo? in njeno propagando, ker sovraži Avstrijo in njeno Vlado, pa Sivolasega Cesarja Franca Josefa. Avstrijo sovražijo le tisti, katerim so njene tla postale prevročne in so zaradi zasledovanaj njih prestopkov bili prisiljeni zapustiti svoj Dom in se podati v to svobodno zemljo; zdej pa iz daleč lajejo na svoje zasledovalce ker majo slabo vest. Oblasti zasledujejo vsakega, hudodelnika najsiho tam ali tukaj. Naša slavna K. S. K. J. obstoji narveč? iz samih Slovencev med katerimi jih je še mnogo??? ki se mislijo še kdaj vrniti v svoj Rojstni kraj in so že zvesti Cesarju in Avstriji, pa taki naj bi Sovražili Domovino in Vladarja? ta list ne zasluži imena ali Titla Glasilo K. S. K. Jednote, ampak Hujska! Slovenskega naroda. Če ste Amerikanski državljani (da) brigajte se za Amerikanske stvari pa pustite Avstrijo in Cesarja pri miru. Če bi bil Franc Joseph vedel za Vaš naslov, gotovo bi bil on Vas vprašal kaj če storit z Srbijo in z njenimi Morilec, gotovo ne bi bil vojske napovedal potem Srbiji; ker ste tako učenj možje ker delate tukaj v Ameriki, rajši bi šli Domu na Slovensko in bi stopili Ljudstvu na čelo in se borili z njim proti Avstrijski Vladi in bi sestavili Jugoslavijo. (Če bi nas avstrijski cesar res vprašal za svet, bi mu rekli, da naj se ne vojskuje že na stara leta. Rekli bi mu, čemu ni že l. 1897 napovedal vojne Italiji, ko mu je Italijan umoril ženo? Op. uredništva). Zgodilo se. Vam bi kakor se je voditelj Irške Republike ali Ludovlade Sir Rogeru Casement.

Jest mislim hvala Bogu s svojimi zdravimi Možgani in ne drugim na voljo in želim Avstriji in njenemu sivolasemu vladarju srečo in poln uspeh zmendrtati vse Sovražnike ravnotaku tudi Nemčija naj bo zmagoslavna. Vi pa Jugoslovani debi bili poparjeni osramoteni. Živela Avstrija! Živel Cesar in kralj Franz Josef Živela Germania! Živel Kaiser Wilhelm! Deutschland, Deutschland Uberalles Uberalles inder Welt! Freundlich gruessend.

Joseph Verderber,
2724 Plum Alley,
Pittsburgh, Pa."

Zadnja opomba uredništva:

Pozabili ste zaključiti tudi: Heil in salamalejkum Allahu, Mohamedu in turskemu sultanu, zavezniku Nemčije in Avstrije. kojega predniki so umorili pred več stoletji že toliko kristjanov v Avstriji in tudi na Slovenskem.

Važna iznajdba mlade- ga Američana.

Kadar čitamo ali čujemo o kaki važni iznajdbi, igra pri tem skoro vedno kak Američan glavno ulogo izumitelja. Prav te dni se dosti piše v raznih ameriških listih o senzacionalni iznajdbi 26. letnega Američana John Hays Hammonda ml. iz Gloucester, Mass., in njegovem vodljivem torpednem čolnu.

Nad vse nadarjeni elektrinar in inženir John Hays Hammond ml. je sin znanega rudarskega inženirja ravno takega imena. Navedene je delal neprestano 8 let na tej iznajdbi, ali na tem problemu, dokler ga ni izpopolnil in dovršil S sestavo vodljivega torpeda katerega bi bilo mogoče izstreliti s pomočjo radio dinamične sile (brezžičnega električnega toka) so se ubijali razni učenjaki in vojaški izvedenci — že leta in leta, a — zaman. Gorinavedeni ameriški inženir je pa sedaj dovršil mehanizem pri tor-

pedu tako, da se ga lahko izstrelil v daljavo 28 milj istotako iz daljave. Pri tem se lahko vodi torped s pomočjo brezžičnega električnega toka z obrežja, ali pa iz kakega aeroplana. Mladi izumitelj je za sestavo raznih tozadevnih modelov (128) v tem času potrošil \$300.000, katere mu je preskrbel njegov oče.

Ko so izvedele razne evropske države o Hammondovi iznajdbi, so mu ponujale ogromne svote za njegov patent; mladi izumitelj pa ni hotel istega prodati v Evropi, temuč ga je ponudil mornaričnemu departmentu Zedinjenih držav.

Kakor znano, je kongresna zbornica nedavno določila \$750.000 za nakup Hammondovega torpednega patenta in je pri tem določila, da naj se delajo prej pod nadzorstvom vlade poskušaji s tem torpednim čolnom, jeli bo za praktično rabo kaj vreden ali ne?

Baš te dni se delajo v Gloucester, Mass., tozadevni poskusi. Vlada je določila 16 častnikov, izvedencev zvezne obrežne artilerije, ki opazujejo in zasledujejo Hammondovo iznajdbo; na jesen se ima pa vršiti glavna poskušnja pred celokupnim armadnim in mornaričnim odsekom. Vlada Zedinjenih držav bo imela potem edina, ali sama radio vodljive torpedne čolne v svoji službi, kakoršnih ne bo najti nikjer drugje na svetu.

Mladi izumitelj Hammond razkazuje sedaj v svojem rojstnem mestu vojaškim izvedencem motorni čoln, katerega je mogoče s pomočjo brezžičnega električnega aparata iz kakega aeroplana voditi in izstreliti v daljavo več milj; ta motorni čoln prepluje, ali prevozi lahko 50 milj na uro.

Kakor že omenjeno, se lahko vodi in kontrolira Hammondov torped s kake zavarovane, ali utrjene postaje na suhem ali na obrežju, med tem ko se nahaja torpedni čoln več milj oddaljeno na odprtem morju. Pri tem se dene torped v osredje čolna, ki prepluje lahko 50 milj v 1 uri. Čoln se vodi z brezžičnim električnim tokom in se tudi s pomočjo tega sproži torped v kako bojno ladjo. Ko se nahaja namreč torpedni čoln prav blizu cilja, se sam izproži v poljubni smeri v poljuben cilj. Ta torpedni čoln se tudi lahko vodi ali kontrolira iz kakega aeroplana 1 miljo v višini.

Ko je delal Hammond poizkuse s tem torpedom z obrežja, je zadel torped v 15 streljih 10krat v 1 palec debelo pokoneu stoječo palico, oddaljeno 3 in pol milje od obrežja.

Hammondov najnovejši torpedni čoln je radi tega velevažnega pomena, ker ni potreba na njem za operacijo in vodstvo nobenega človeka, a deluje vseeno vspešno. V sedanjih moderni vojni na morju je na torpednih čolnih običajno več vojakov in kak častnik; ako zadene tak čoln sovražnikova krogla, se s čolnom vred potopi tudi vojaštvo; zanaprej bode pa torej z vporabo Hammondovega vodljivega torpednega čolna to popolnoma izključeno in odstranjeno.

Nova predrznost Angležev.

Anglija postaja vedno bolj in bolj predrzna, ker hoče postati vladarica celega sveta osobito pa še na morju. Ni dovolj da krši že toliko časa mednarodno pravo in trgovsko pogodbo z Zedinjenimi državami da nam pleni pošto, ustavlja kablje i. t. d. sedaj so prišli v Londonu do nove ideje, kako bi zamogli še bolj škodovati Američanom.

Dne 15. t. m. je brzojavno obvestil naš generalni konzul v Londonu svojo vlado v Washingtonu, D.C. da je Anglija prepovedala Američanom pošiljati gotove vrste blaga v Skandinavijo na Dansko in Holandsko. Med prepovedano blago se vpošteva: meso, mast, čaj, kavo, živila v kositrnih škatljah, riž in štirka itd.

Vsled te prepovedi bodo imeli razni ameriški trgovci gotovo dosti izgube in škode, osobito naše čiehaške klavnice, ki so pošiljale za časa sedanje vojne toliko blaga na Holandsko, Dansko in v Skandinavijo. Anglija je storila ta korak v sporazumu in z dovoljenjem njenih zaveznikov; prepoved se ozira in nanaša specielno na Zedinjene države, da ne smejo pošiljati te vrste blago čez Severno morje ali čez angleški kanal; vsak tak parnik bo Anglija ustavila ali potopila kot sovražnikovega.

Anglija se opira pri tem na okoliščino in fakt, da se pošilja iz Amerike in Skandinavijo in na Holandsko izvanredno veliko blaga, ali več, kolikor ga ti dve državi sami zase potrebujejo. Anglija ima dokaze v rokah, da je šla večina tega blaga preko meje na Nemško.

Naravno, da bode Holandija, Danska in Skandinavija poslala vsled tega angleški vladi oster protest, ker tudi te države ne bodo smele več prevažati prepovedanega blaga iz raznih angleških pristanišč.

Brzojavka, katero je dne 15. t. m. poslal ameriški generalni konzul Skinner semkaj iz Londona se glasi sledeče:

"Uradno se poroča, da Anglija do preklica prepoveduje uvoz sledečega blaga v sledeče države: Na Dansko: Mast in živalsko olje, koščice marelje, apno, boraks, ščetine, jajca, travna semena, lase, meso, sago, žveplo loj, tapico, čaj, rastlinske bilke, rastlinsko olje in oljnata semena.

Na Norveško: Goveja čreva, boraks, kakao, kavo, nikol, smolo, ovčjo kožo, loj in smolnato olje.

Na Švedsko: antimonij, vrv, ščetine, vosek, čreva, kakao, čaj, zamaškovino, kavo, suho sadje, gumij, lasje, med, usnje, margarin, riž, rozine, dišave, štirko, jeklo in terpentinsvo olje.

Na Nizozemsko: peškote, ščetine, jajca, orehe, gumij, lase, med, žveplenke, smolo, blago v kositrnih škatljah, žveplo, alkohol, dišave, štirko, smolo in kvas."

Povedali smo že, da se pri tem Anglija izgovarja po svoje in trdi, da so gorinavedene nevtralne države preko Anglije uvozile iz Amerike več blaga, kakor ga v obče potrebujejo same zase. Samo ena izmed teh držav je dobila letos tekem 7 mesecev iz Amerike že 50.000 ton kave; njena normalna uporaba je pa znašala v prejšnjih letih v 12 mesecih samo 18.000 ton.

Jasno je kot luč, da se hoče Anglija s tem korakom samo maščevati nad Nemčijo in njenimi zavezniki, da bi ne dobivali več gotove vrste živeža in blaga od nevtralnih zaveznikov.

Ako presojamo to stvar iz patriotičnega stališča moramo priznati, da bo ta prepoved v obče američkemu ljudstvu le koristila. Blago, katero so pošiljali mesarski baroni in drugi trustijani za drag denar v Evropo, se bode moralo prodati na domačem trgu, ali tukaj v Ameriki. Od tega izvosa so imeli v prvi vrsti le kapitalisti velikanske dobičke. Morda in skoro gotovo da, — bode sedanja neznosna draginja v Ameriki malo odnehala, ker bo imelo ljudstvo več blaga na trgu ali na razpolago.

Nashe opetovano mnenje je pa še, da naj bi vlada Zedinjenih držav prepovedala še izvoz žita in moke v Evropo, kakor tudi izvoz municije, kajti s tem bi v prvi vrsti pospešila konec sedanjemu evropskemu klanju.

Grška pred vojno.

Kakor je čitati iz dnevnih brzojav in poročil, postaja situacija Grške vedno bolj in bolj ostra tako, da bo Grška zelo težko še v prihodnje zamogla obdržati svoje nevtralnno stališče v sedanjih evropski vojni.

Od izbruha zadnje ofenzive na Balkanu je morala grška država prestatiti tudi dosti hudega. Da se je ohranilo mir na grškem ozemlju, je bilo potreba mobilizirati celo grško armado, kajti sovražniki so pritiskali preko meje in silili dalje na Grško od vseh strani. Da ni Grška postopala dosedaj tako pametno ali strogo nevtralnno, bi jo zadela lahko že slična usoda, kakor Belgijo. Pohlepni zavezniki, Angleži in Francozi bi jo bili že davno uničili in opustošili. In vendar je mogoče, da bode morda Grška že danes, ali jutri stopila na stran ententnih zaveznikov, ker ji leti ponujajo veliko odškodnino deloma v denarju, deloma v ozemlju. Morda bo res to nekaj vplivalo na sedaj nevtralnno grško državo, da se bo končno le izneverila nevtralnosti? vendar pa visoki politiki in diplomatje sidiijo v tem vpogledu drugače. Ako pride do napovedi vojne od strani Grške, bode temu edino kriva Bolgarija. To se da prav lahko soditi in tudi dokazati iz sledečega:

Znano je nam še iz prve balkanske vojne pred nekaj leti, da se je ob zaključku iste sklenilo neka-

ko premirje in pogodbo, katero so pa Bolgari zavrgli; pri tem so se sklicevali na neke stare predprave in neko prejšnjo pogodbo. Glavni spor med Grško in Bolgarijo je nastal že tedaj vsled važnega mesta Soluna, ker so ga v isti vojni Bolgari zavzeli in skušali pridržati navzile pritožbe od strani Grške. Tedaj si je Grška prisvojila tudi Kavalo, edino bolj važno pristanišče v severnem aegejskem morju in nekaj ozemlja v okolici. In tudi vsled tega so Bolgari ostro protestirali, češ da so Grki prekršili staro medsebojno pogodbo.

Bolgari so dalje zahtevali večji del Makedonije; Srbiji so naravnost prepovedali, da se ne sme pomakniti do Jadranskega morja, in do Severne Albanije. Tudi glede Thracije in glede Odrina je prišlo tedaj do navskrija med Bolgarijo in Grško; vsled tega je Bolgarija vse mirovne pogodbe zavrnila in se je pridružila Avstriji.

Druga balkanska vojna se je kmalu končala, ker Nemčija ni dovolila Avstriji, da bi se v isto umešavala. Pri tem je bila pa Bolgarska poražena. Morala je dati iz svojih rok Odrin Turkom in več ozemlja na meji pa Rumuniji. Kar si je tedaj Bolgarija v vojni pridobila, je mirovna konferenca določila Srbiji, važne obrežne točke ob Aegejskem morju pa Grški.

Sedaj je prišla Bolgarija zopet do zaključka in spoznanja, da je prišel zanjo ugoden čas, ko bi lahko vse to ozemlje nazaj pridobila. Pri tem se ozira na svoje stare predprave in na stare medsebojne pogodbe.

Pri tem skuša Nemčija Grško ohraniti in držati, da bi ostala še vnaprej nevtralna; iz nasprotne strani pa skuša Bolgarija pograbiti iz grških rok kar bi se dalo. Bolgarske čete operirajo, kakor znano ves čas na iztočni in zapadni strani, kjer so centralni zavezniki zbrani samo da bi prišla do grške meje in ozemlja.

Znano je, kako bolgarske čete vedno operirajo v bližini Kavale, ob aegejskem morju, blizu Drame in Seresa na grškem ozemlju tako da lahko smatramo to početje Bolgarske za pravo bojevanje z Grško.

Iz vsega tega se da še enkrat lahko sklepati, da bode prišla Bolgarija nevtralnno Grško prisiliti za orožje in si iskati z mečem pravice, potem pa naj si bo že Grška poražena, ali pa zmagovalka.

Kako je prišla smotka v modo?

Nedavno se je raznesla vest, da je slavila smotka ali cigara svojo stoto obletnico. Resnica pa je, da je smotka pred sto leti prišla v modo, a je mnogo starejša. Prvo vest o njej imamo že v 16. veku. Kolumb je videl Indijance, moške in ženske, ki so držali v ustih tleče zvito listje, čegar dim so vdihavali. Španski zgodovinar Gonzalo Fernandez de Oviedo v Valdez omenja smotko leta 1555 in poroča, da pušijo Indijanci pri svečanih sestankih 6 col dolge in prst debele snopiče nekega listja. Dim vlačijo v usta in ga puhajo skozi nosnice ali usta zopet ven. V Hamburgu je nastala prodajalnica in tvornica smotk l. 1788. V Hamburgu je bilo leta 1855. prepovedano na šetalistihi pušiti zaradi dima, ki niso mogle prenašati dima. Zlasti dečkom je bilo prepovedano, kazati se javno s pipicami ali s smotko. Kant omenja smotko že l. 1798 v svoji antropologiji ter jo obojsja, češ da tobak draži živee, pa bodisi da ga pušiš iz pipe ali njuháš ali po načinu španskih dam pušiš v obliki smotke. No, do leta 1813. je bila smotka na Nemškem še dokaj neznana, a menda je postala baš tega leta modna. Prišla pa je tudi moda pušenja iz Francije. L. 1808. je bajé Napoleon pušil na lovu. Napoleonovi španski vojaki so zanesli tobak v Francijo iz Španije. Najbolj so pušili javno francoski gospodiči. Alfred de Musset, francoski pesnik, ki je bil vzornik elegantov, je seveda tudi pušil. Madame de Girardin piše l. 1823, da se gospodje na cesti ustavljajo in prosijo drug drugega ognja. Vsak gentleman mora taki prošnji ustreči. Marsikje je bila smotka prepovedana, ker so se bali, da zaneti požar. Tudi kaznovani so bili pušileci. A končno je smotka zmagala ter je danes glavni užitek duševno delavnih ljudi. Državam donosa tobak milijarde dohodkov in daje dela milijonom ljudi.

K. S. K.

Jednota

Ustanovljena v Jolietu, Ill. dne 2. aprila 1894. Inkorporirana v Jolietu, državi Illinois, dne 12. januarja, 1898.

GLAVNI URAD: JOLIET, ILL.
Telefon 1048

Od ustanovitve do 1. avgusta 1916 skupna izplačana podpora
\$1,174,941.77.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: Paul Schneller, 1951 W. 22nd Place, Chicago, Ill.
I. Podpredsednik: Joseph Sitar, 805 N. Chicago, St., Joliet, Ill.
II. Podpredsednik: Anton Grdina, 6127 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Glavni tajnik: Josip Zalar, 1004 N. Chicago St., Joliet, Ill.
Pomožni tajnik: Josip Rems, 2327 Putnam Ave., Brooklyn, N. Y.
Glavni blagajnik: John Grahek, 1012 Broadway, Joliet, Ill.
Duhovni vodja: Rev. Jak. Černe, 820 New Jersey Av., Sheboygan, Wis.
Publičar: Martin Mubič, box 537, Forest City, Pa.
Vrhovni zdravnik: Dr. Martin Ivec, 900 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

NADZORNIKI:

Josip Dunda, 704 Raynor Ave., Joliet, Ill.
Geo. Thomas, 904 East B. St., Pueblo, Colo.
John Povsha, 311—3. Ave., Hibbing, Minn.
Frank Petkovšek, 720 Market St., Waukegan, Ill.
Frank Frančič, 318 Pierce St., Milwaukee, Wis.

POROTNI ODBOR:

Mihael Kraker, 614 E. 3. St., Anaconda, Mont.
Geo. Flajnik, 3329 Penn. Ave., Pittsburgh, Pa.
Anton Gregorich, 2112 W. 23. St., Chicago, Ill.

PRAVNI ODBOR:

Joseph Russ, 6619 Bonna Ave. N. E. Cleveland, Ohio.
Frank Svete, 38—10th St., North Chicago, Ill.
Frank Plemel, Rock Springs, Wyo.

UREDNIK "GLASILO K. S. K. JEDNOTE":

Ivan Zupan, 1951 W. 22nd Place, Chicago, Ill.
Telefon: Canal 2487.

Vsa pisma in denarne zadeve, tikajoče se Jednote naj se pošiljajo na glavnega tajnika: JOSIP ZALAR, 1004 N. Chicago St., Joliet, Ill. Dopise društvene vesti, razna naznana, oglase in naročnino pa na: "GLASILO K. S. K. JEDNOTE", 1951 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.

Moj sluga Bogomir.

Miljutin Jovanović.

Oni štirje dnevi, v katerih smo bili krvave, nečloveške boje, mi ostanejo večno v spominu. Se sedaj, ko vam to pripovedujem, se stresam od vizije onih grozot, prelite krvi, pomandranih človeških teles, — a po ušesih mi še zveni grom topov, treskanje mitraljez, človeški kriki in hrešcanje kosti. In še danes se čudim, da nisem zblaznel od strašnega napora živcev.

Topla junijska noč je bila, polna zvezd in lahki poletni zefiri so se poigravali nad tihim selom pod nami. Le tupatam je prekinilo grobno tišino tajinstvene noči pasje latanje tam doli v selu, ali komaj slišno frtanje nočnih ptic, ki so poletavale preko našega taborišča.

Nekaj sto metrov pred nami so bile naše predstraže. Temne silhete stražnikov so se kretale kakor strahovi po grebenu, čegar obrisi so se razločevali na obzoru.

Moralo je biti krog polnoči. Ležal sem na svitku slame poleg ognjišča, pri katerem je kahal moj sluga črno kavo. Spanec mi ni hotel leči na trudne trepalnice in zatopljen v premišljevanje, sem zrl na nebo, po katerem je trepetalo nebroj jasnih zvezd. Pod menoj so se razprostirale po bregu dolge, napravitelne vrste naših sotorov, in takrat se mi je zazdelo, sam ne vem zakaj, da vidim mesto taborišča — groblje. Izpod napol raztrganih sotorov se je čulo težko sopenje utrjenih spečih ljudi in pogostokrat so trgali preplašeni kriki spečih vojakov nočno tišino. Žalostne, mrtvaško bele so se mi zazdele vrste platenih hišice, ki se celih deset mesecev spremljale srbske vojnike od Kumanova do Jedrena, od Prilepa do Drača.

Hosta, naložena na ogenj, je prasketala in veselo je vrela voda v posodici.

Gledal sem svojega slugo, čegar obličje se opovsveljevalo plamenj. Počrnelo, mučeniško lice, že davno neobrito. Zmršeni lasje so mu padali na široko čelo, a pod čelom mrzlični blesk dveh plavih očes. Verno, kakor kak zgodovinski rokopis, je pripovedoval ta obraz o trpljenju zimске vojne, o dolgih pohodih, nočeh na predstraži, neznanosti vročini na Ovčjem polju, o žeji, gladi in strašni epidemiji.

"Ali naj Vam napravim slajšo kavo, gospod kapitan?"

"Kakoršno hočeš, Bogomir."

"Dobro! Zase bi napravili vročo kakor krop, in če bi imel strup, bi ga skuhal in popil," je govoril sluga s pridruženim glasom.

"A zakaj to, človek? Ti mar ne presedajo muke te vojne? Ne vidiš li, da trpimo vsi, da nisi sam?"

"Bog varuj, gospod kapitan, to ne. Druga muka mi teži dušo. Povedal bi Vam, pa kaj bi Vas zanimala tuja bol?"

Izenadilo me je govorenje Bogomirov. Bil je najveseljši vojak v moji četi, smejal in šalil se je neprestano. Ves batalijon ga je poznal in vsi so radi občevali z njim. Rojen je bil v Levču in imel vse lastnosti ljudi onega kraja: lepo dušo, plave in poštene oči, ljubezen in nadarjenost za godbo, nenavadno razvit čut za izpolnjevanje svojih dolžnosti. Čeprav pripadateljski, me je vendar takoj najbolj zanimal izmed vseh drugih tristo ljudi moje čete in vzlučil sem ga. Pri obleganju. Odrina je bil neko noč na predstraži ranjen v prsi. Skoro tri mesece je ležal v bolnici v Mustafa-Paši, odpotoval nato domov, da popolnoma ozdravi in se vrnil v četo koncem maja. Ker sem videl, da bi mu prihranil in olajšal težko službo, takoj sem opazil, da se je melanholičen in nezadovoljen vrnil od doma. Trudil se je, da bil vesel kakor prej, a šala in smeh mu nista prihajala več od sreče. Obojito poslednje dni pred fatalnim napadom je bil moj Bogomir žalostnejši, nego kdaj prej. V njegovih kretnjah se je videlo nekaj negotovega, oči so izgubile vedrino in postal je molčeč.

Radoveden sem bil, kaj je vzrok njegove tuge, zanimalo me je, kaj se dogaja v njegovi priprosti duši. Vojna pretvarja človeka v krvočno zver samo takrat, kadar je v samoozbambi prisiljen, da se bje, v drugem pogledu pa ga napravi otročjega: postane lahkovren, pobožen do bigotizma in radoveden za vsako malenkost. Vojna zbližuje ljudi: intimne stvari zaplamo človeku, s katerim se nikdar prej nismo srečali, a je sedaj v trenutku nevarnosti poleg nas in mi delimo z njim vse trpljenje, grozote bitke in bližino smrti.

In ta lepa južna noč, ko je smehla pod nami Lakavica, je omehčala mojo dušo, da je postala dostopna za nepoznano bol mojega priprostega vojnika.

"Ali Ti tako misliš o svojem poveljniku, Bogomir? Morda tvojo morem prav kaj razumeti. Tvoja nesreča in Ti pčmagati. Zakaj skrivaš pred menoj svoje muke?" In medtem, ko je v odmerjenem ritmu jezdila preko nas noč, mi je s tihim, zamljivim glasom pripovedoval svojo zgodbo.

Pred njegovim povratkom v četo mu je žena smrtno obolela. V vasi je divjal tifus. Z brati živi v prepiru zaradi imetja. Dvoje otrok ima. On se je moral vrniti v vojsko, a žena je ostavila bolno doma v oskrbi starike, bolehnate matere. Otroka sta mala in slabotna; sinček hodi šele v drugi razred ljudske šole. Premoženja ima precej, a sedaj je treba pozeti zito. Dokler je bila žena zdrava, se je gosposdarilo za silo; nekaj sama nekaj s posli in deo, a sedaj! ...

"Pred tremi dnevi sem dobil pismo. Omehčala je moja nesreča sree starejšega brata, pa mi piše: seštetu so dnevi žene. Pravi, da je ostala samo kost in koža ..."

In da bi prikril svoje razburjenje, je počel pihati v žerjavico, da so mu nabrekle žile na seneli.

"Pa zakaj mi nisi tega prej povedal? Evo, pustim Te na dopust takoj jutri!"

On poskoči od tal in se postavi pred mene. Raven kakor bor, roke iztegnjene ob stegnih stoji pred mano, ko da bi bil na raportu v vojašnici.

"Samo tega ne, gospod kapitan! Že sedaj mi očitajo tovariši, da sem se zredil. A vem tudi to, da je naša straža tu večje vrednosti, nego vsa moja hiša. — Čul sem pred nekaj dnevi, ko je narednik Mirko čital časopise, da nam hočejo Bolgari vzeti, kar smo dobili od Turkov. In da mi sedaj družba reče: Evo ga, Bogomira, zopet se je umaknil!! Ostati hočem pri vas, dokler nas vseh ne razpuste!"

Da nisem imel častniških epolet na ramenih in kokarde na čepci, poljubil in objel bi bil tega prostega seljaka in mu stisnil žuljavo, počrnelo roko.

Prikril pa sem v sebi čoveka in rodoljuba in pohvalil s hladnim vojaškim glasom in z nekoliko stereotipnih fraz njegovo junaštvo in požrtvovalnost do domovine.

Bolno, zverinsko ječanje je zdajci pretrgalo nočno tišino. Neki vojak je prihitel k meni zasoplen, preplašen.

"Gospod kapitan, naš podnarednik Adam je obolel na koleri. Tam leži v šotoru, zvija se in prevrača."

Pohitel sem doli. Vojniki iz podnarednikovega šotoru so poskakali ven in zrl preplašeno okrog sebe. Dal sem odgniti šotor in posvetil z električno svetilko na ležišča. Izbuljenih oči, modrih ustnic in lie se je zvijal na kupu slame moj nesrečni Adam, — najmlajši in najboljši podčastnik čete. A bili smo že otopeli in vajeni pojavov te strašne epidemije. Na plateni rjuhi so odnesli nesrečnika, slamo smo sežgali in odveli vojnike iz onega šotoru od čete ...

Bila je dve po polnoči. Utrujenih korakov sem stopal k svojem šotoru, poleg katerega je dogoreval ogenj. Tanek stebriček dima se je vzpenjal navzgor v mirno ozračje.

Povsod je bilo še tiho. Izmučeni in utrjeni so spali vojaki v najslabšem jutranjem snu. Daleč tam na vzhodu se je pojavila bela progna na nebu, oznanjevalka zore.

In naenkrat je šinila na iztoku pri naših predstražah ogromna svetloba, ognjen plamen, od katerega se je vžgal ves horizont, za tem takoj topovski grom, drugi in tretji — nato tuljenje iz tisočev človeških grl in pretrgani pokli pušk od naše strani. Zadrželo je mirno ozračje od prskanja šrapnelov, ki so se kakor nebrojni bliški svetilkali v noči.

Kar smo slutili, a česar nismo mogli verjeti, se je začeljanlo.

Napočel je trideseti junij ...

Na našo divizijo, ki je čuvala nesorazmerno bojno črto tridesetih kilometrov, so udarili Bolgari v oni noči zavrtno, z davno pripravljenim načrtom, z gosto maso cele armade.

Linije naših predstraž, tanke in razveličene, so poskušale zadržati naval — a vsi ti divni junaki, ki si sanjali o skorajšnjem povratku v svoje domovine, so padli poklani in razmrvarjeni od nožev.

Zadaj pri rezervi je nastala zmeda. Vojniki so hiteli iz šotorov, prepadeni, iznenadeni, trombe so klicale k nastopu, topovi in voze v z municejo so se postavljali z največjo naglico na svoje pozicije.

Začela se je neenaka borba.

Tri dni smo kakor zbesneli branili korak za korakom zemlje, umikali se z mesta na mesto. Kakor divje zveri, okrog katerih gorji stapa, smo udarjali na levo in desno na zidove bolgarskih polkov. Ginili so nam vojaki z mrzlim nasmehom na ustnicah, častniki so ugibali vse mogoče, da ne doživijo sramote ujetništva. Z rokami smo vlačili topove in mitraljeze, ne zmečeni se za točo granat in šrapnelov. Sonce nas je peklo in žarilo morila, zrak je zadišal po razpadajočih truplih, po sveži človeški krvi in mesu. Gledali smo z višin, kako podivjani neprijatelji prebadajo z noži naše ranjene tovariše, ki so ostali pred nami in jih zaklinjali za požirek vode. Vrelo je v nas od besa in studa. Vsak izmed nas

je nosil na čelu in v očeh zapisano usodo: umreti!

V zori četrtega dneva smo se ustavili pri Pepelištu in z grozo opazili, da so preostale od vsega polka le še tri čete. Ostalo se je porazgubilo v strašnem vrvenju trodnevne borbe ...

Od Bolgarov nas je ločila ogromna pečena struga, na čije nasprotnem bregu se je razprostirala šuma. Videli smo, kako se skupljajo njihove čete in bataljoni onstram šume za zapad. Sreča so nam utripala od slutnje, kaj nas čaka!! Tri razredčene, utrjene čete proti dvema polkoma!

Pregledal sem svojo četo in sešel vojake. Stosedemdeset jih je še ostalo. Kje so drugi? Poginili, ranjeni, umrli na koleri, zmanjkalo ga je večeraj — so mi zamolklo odgovarjali.

Kapitan Danilo je namestil svojji dve mitraljezi.

"Še trideset nabojev imam in ko to potrošim, gospode, ne računajte več name," je govoril hladnokrvno kakor kamenit Bog.

"Evo komandanta divizije!"

In zares, prihajal je tudi on. Peš je stopal proti nam s približnikom, blede, motnih in krvavih oči. Videl sem, kako mu podhrteva roka, kako krčevito stiska smodko med prsti, ki je že davno ugasnila.

Stopili smo okrog njega, pet častnikov, ostanek one sijajne, vesele družbe pred štirimi dnevi. Stali smo ravno, plamenčih oči in pripravljeni, da izpolnimo najstrašnejšo zapoved tega človeka, ki je več trpel, nego mi vsi.

"Gospodje", je prišel polkovnik z drhtečim glasom, "odločil sem se za poslednji odpor. Umreti hočem skupno z Vami. Kar moramo storiti, več nego junaštvo, to je blazen čin, sigurna smrt. A če ostanemo živi, nas čaka še nekaj hujšega od smrti: sramota in ponižanje. Če zapustimo tudi to mesto, bodo Bolgari udarili v bok diviziji, ki nam prihaja na pomoč. Sedaj me razumete, kajne? Zapovejte svojim četam nasok!"

In takrat se je zgodilo nekaj, česar dosedaj še ni bilo čitati v zgodovini.

V razviti bojni črti so poleteli tri čete po dolgem bregu k pečeni strugi. Zvoke bobnov in trobent, ki so dajali znamenja za nasok, je preglušilo treskanje naših mitraljez, katerih zrna so piskala nad glavami.

Kar se je zgodilo, ko smo leteli po bregu, vam ne morem opisati. Kakor da se je ves pekel spravil nad nas, tako so nas obsuli in polili milijoni jeklenih zrn, šrapnelov in granat. Ničesar nisem videl krog sebe, a čul sem padanje teles, divji krik, besne psovke in škrtanje zob. Piskalo, sikalo in treskalo je v zraku.

Ustavili smo se pred šumo onstran struge. Dalje nismo mogli. Ves gozd je bil poplavljen od dima. Veje so s treskom odletavale od dreves, havbične granate so sekale debela debela, kosci šrapnelov in granat so se zarivali v debela, kakor v maslo.

Zbral sem svoje ljudi in pogledal tužno na to razbiti kopo nekaj desetih vojakov.

"Junaki! Bog z Vami! Reši naj se, kakor kdo zna, a jaz ostanem tu, pa kar Bog da!"

Čutil sem, da mi je s težavo prihajalo besede iz grla. Hotel sem rešiti vsaj nekoliko teh močnih, odločnih in junaških kmetov, ki sem jih pred desetimi meseci povedel od rodne grude.

Navajeni stroge discipline in pokorščine so me iznenadeno pogledali vpraski, kakor bi me iznenadeno vojnači, ali sem jim v resnici velel, naj beže in se rešijo. Nekoliko trenutkov sta se borila v njihovih dušah ponos in naravni nagon do življenja, a nazadnje je zmagala pri vseh, po tolikih prestanih mukah, strahotah in trpljenju tridnevne bitke, ljubezen do življenja in drug za drugim so se počeli pomikati proti našemu krilu.

Ostal je samo eden, — moj sluga Bogomir.

"Zakaj Ti stojiš? Pojdi za drugim!" sem poskušal, da prevpijem tresk in ropot okoli sebe.

Njegove plave oči so pokorno in prosee gledale name. Klečal je za starim, debelim hrastom, da se zavaruje pred jekleno točo.

"Jaz ostanem pri Vas, gospod kapitan! Ali naj Vas zapustim sedaj samega, ko Vam je moja usluga najpotrebnejša?! Ne daj Bože, da bi bili slučajno ranjeni! Kaj pa bi počeli brez mene? Tudi to čudo bo prešlo, potem pa pojdemo

skupaj nazaj, ali naprej, kakor je božja volja ...

Desno od nas se je razprostirala dolga ozka njiva s evotočim makom. Kakor kri rudeče glavice so se zvijale od tresenja ozračja in škrlatasti lističi so padali na tla.

Opazil sem, da streljajo Bolgari na vsakega našega vojnika, ki se pojavi iz šume. Cel roj zrn zaroli okrog vsakega, ki izkuša doseči breg onstran struge, in zadet se zvrne vsak kakor divji golob.

Legel sem za trohnel stor in čakal. Krčevito sem stiskal v roki na pet samokres, pripravljen, da si razbijem čelo, če bi moral pasti v roke sovražnika.

Solnce je pripekalo in njegovi žarki so se zdeli ko tanke, neskončno dolge igle, ki se zabadajo v telo, mozeg in pljuča.

Dva, tri korake od mene je umiral neki vojak ranjen v trebuh. Strašna je bilo gledati njegovo dolgo kuštravo brado, kakor zemlja črna lica, čegar poteze so bile spačene od groznega trpljenja. Pena mu je udarila na blede ustnice in v neznošnih mukah je trgal obledo raz sebe.

"Vode, bratje, vode!"

Bogomir je čul grgrajočo pronojšo nesrečnika in se plazil po tleh proti njemu, da ga napoji iz svoje čutarice. A nekoliko korakov od umirajočega se je prevrnil znak in val krvi mu je plusknal iz ust. V sredo sreča ga je zadelo sovražno zrno.

"A — ah!"

Čul sem samo njegov poslednji vzdih. Dva, trije krčeviti sunki in bilo je končano. Odprtih oči, ko da bi se čudil nečemu, je obležal na hrbtu, kraj njega pa je curljala voda iz čutarice in namakala suho zemljo ...

Baš poldne je bilo, ko je z druge strani Pepelišta zadržel zrak od tisočev človeških krikov.

"Ura! Ura!"

Kratek, oster in visok je bil ta krik. Tako ne vpijejo Bolgari njihov bojni krik je bolj podobni zverinskemu tuljenju, in jaz sem spoznal, da je prišla rešitev: moravska divizija, ki je po hitrem dvadnevem pohodu vendarle dospela še pravočasno ...

Po končani borbi in bolgarskem begu sem se vrnil na mesto, kjer so se čule naše trombe. Čete in bataljoni so se zbirali, in ko sem naposled preštel svoje vojaške, jih je bilo vsega skupaj še sedemdeset. Sedemdeset mož je torej še štela moja četa, dvestotrideset jih je padlo.

Rekli so mi tedaj tovariši, da sem ves posivel. To sem videl kasneje tudi sam. Zhdnji dan te grozne bitke je pobelil moje lase. Kdo smo dva dni zatem razdajali pošto v polku, sem našel tudi pismo za Bogomira. Bilo je odprto in prečital sem ga. Pisal mi je sinček.

"... Mamo smo večeraj pokopali Jaz in sestra sva ostala sama v hiši. Gospod pop mi je rekel, naj Ti pišem, da vzameš dopust in prideš domov. On bo oddal to pismo na pošto. Pridi, tata, takoj, nas je strah tako same! Sestra vedno plaka in kliče mamo ..."

Stojdraga.

Milan Aumann.

Ob vzhodnji kranjski meji, kjer se dvigajo proti nebu Gorjanci, stanuje slovansko prebivalstvo, o katerem po naši domovini marsikdo ne ve, kdo so ti prebivalci, odkod so prišli in kakšne so njih vera ter šege in navade.

Dolenji imenujejo to gorjansko pleme Lahe, Vlahe, Staroverce ali pa tudi Uskoke. Valvastrdi, da so Uskoki (uskočiti, hrv.—pobegniti) pobegli leta 1543 in okoli leta 1570 jih vidimo v raznih krajiških bojih proti Turku. Cesarica Marija Terezija jih je posebno odlikovala in tudi baron Trenk je prav mnogo svojih pandurjev pobral na Gorjancih.

V turških časih so bili obmejni vojaki in trda bran proti turškemu nasilstvu. V novejših časih je historija pozabila na Uskoke, ki govore hrvatsko in se tudi čuti-ji Hrvatje. Deželna hrvaško-kranjska meja jih sicer deli na dva dela — ali vera in jezik jih zopet veže.

Največja naselbina na severovzhodnem delu Gorjancev je vas Stojdraga (520 m nad morjem) s svojo cerkvico, šolo in župniščem. Krasna lega te vasi privablja mnogo izletnikov s Hrvaškega, Stajarskega in Dolenjskega. Pri-

jetni, nikdar žalostni župnik pa prav rad vsakomur pokaže cerkev in šolo ter pouči v staroslovenskem bogoslužju in o ondodnih navadah.

Za izhodišče svojega izleta sem izbral Krško, odkoder sem se ob šestih zjutraj odpeljal v Cerklje. V ozki dolini skozi vasi Pirovšica in Brvi prideš do sela Izvir. Tu je tudi res izvir, ki so ga ž stari Rimljani poznali in odkode je bil izpeljan vodovod do starega rimskega mesta Nevidoduna, ki je ostalo na mestu sedanje vasi Drnovo na krškem polju. Od Izvirka se vije pot h gorski vasi Kamenica in od tam po polurni hoji na kranjsko-hrvatsko mejo, odkoder dosepeš po precej strmi poti čez četrto ure na Stojdrago.

Znatiljnost me je gnala najprej do cerkve. Priznati si moram, da mi je bil prvi vtisk te skromne in siromašne staroverske cerkve nekako potiščen in žalosten. Ali ko je prišel ljubeznivi župnik ter meni in mojim soizletnikom začel pripovedovati o slovanskem bogoslužju, so prenehala ta čudna čustva.

Kmalu je odšel župnik za ikono-tase (podobe pred oltarjem) ter dal zapreti vsa tri vrata pri oltarju. — Zvonovi so zabrenkali — in trop otrok, žensk in kmetov prihiči v cerkvico. Tedaj se odprto srednja velika vrata in — "Gospodine, pomiluj! Gospodine, pomiluj!" zadoni po hramu božjem. Slovenska beseda v domu Gospodovem, slovanski evangelij — slovanski "Svjati, svjati, svjati Bog!" — Duša mi vzkipi ob spominu na davno minole čase, ko so tudi v naših cerkvah maševali v slovanskem jeziku, ko so izvrševali vse cerkvene in posvetne obrede v naši lepi slovščini. Srečen sem bil, da sem bil na Stojdragi, ker tam sem prvič čul slovansko sv. daritev; bil sem prvič navzoč, ko je častitljivi župnik blagoslavljal vernike v staroslovščini in prosil Boga, da blagoslovi sem žel iz te gorske cerkvice, svest si, da še ni izginil pri teh ljudeh najsvetejši narodni duh.

Uniat pač priznavajo rimskega papeža za cerkvenega nadglavarja, ali cerkveni jezik in ceremonije je izvršujejo v staroslovščini in bizantinskem obredu. Zato jih tudi Slovenci imenujejo Staroverce. Drže se še julijanskega koledarja ter svetkujejo iste praznike kakor pravoslavni Srbi. Razlika med julijanskim in gregorjanskim koledarjem je sedaj ravno 13 dni; zato slavijo sv. Jurja, svojega patrona in napvečjega svetnika, šele 6. majnika.

Po končanem sv. opravilu sem šel pred cerkev ter si ogledal narodno nošo ondodnih prebivalcev. Noša je zelo okusna ali tudi dokaj draga. Podobna je hrvaški noši, ima pa nekoliko malih razlik: tako je na primer vezivo ženskega predpasnika jako komplikirano in se tako težko plete, da se teh predpasnikov ne vidi nikjer drugod na Hrvatskem. Navadno pododuje tak predpasnik hči od matere. Tudi druga veziva so jako draga. Na pariški izložbi leta 1900 so bila tudi stojdraska veziva, med katerimi so se posebno odlikovala dela Jele Severovič. Omožena nosi za razliko od "djevojk" prt na glavi, a dekleta samo kito in djerdjan (čitaj: džeržan —korale okoli vratu).

Po obedu, ki nam ga je napravila župnikova žena (popadija), smo šli na trato pred cerkvico, odkoder je krasen razgled na Posavje in Kamniške planine proti severu, a na Zagreb proti vzhodu. V vsi krasoti leži dolenski svet pod našimi nogami; Kum, Grin-tavec, a tudi velikani Triglav in ob lepih letnih večerih pokaže v vsej svoji krasoti, obdan z večernim svitom. Če se pa ozre proti Zagrebu, zablešče v sončnem žarku beli stolpi katedrale sv. Kralja.

Po južni, ki smo jo zaužili na prostem, smo se poslovlili od ljubeznivega župnika in njegove rodbe ter prišli po dnevni hoji zopet v Cerklje, kjer nas je čakal voz, da nas popelje v Krško.

Samo dobre nasvete uživa samo skrajno lačen človek.

Čeravno ima kdo še tako rudečkaste lase, vendar rad istih ne izgubi.

Čuvaj se takih prijateljev, ki te prilizljeno božajo po obrazu in rami. Vodi da taki prijatelji skrivoma mislijo, kako bi zagnali spraviti kak dolar iz tvojege žepa.

Lovro Kuhar.

Dinar Premišljenik se je ustavil vrhu stopnje, si otrl sneg z zmernih škornjev in počasi odrinil vrata v čakalnico. Boječe jih je zaprl za seboj in ves vključen komaj prestavljal utrujeni nogi po mokrotih tleh, ne da bi se ozrl izpod povešenega klobuka. Na najbližji klopi je zapazil svojega prijatelja iz sosedne vasi, Podviza, ki je čepel sam na širokem sedcu in mu očitno namigoval s svojimi sivimi, malimi očmi. Počasi se je splozil tja in sedel poleg njega.

Premišljenik položil svojo palico za hrbet, se nagne nazaj, dvigne glavo in pogleda preko visoko zavihanega ovrtnika okoli sebe. Čakalnica je velika, svetla dvorana, ob stenah so okrog in okrog postavljene široke, udobne klopi z mehkiimi naslonili iz črnega usnja. Nad njimi je v istem redu vrsta lesenih klinov in na njih vise klobuki, suknje, palice in druge take reči. Že misli sneti svoj klobuk in ga obesiti na klin, tedaj pa vidi, da je pokritih veliko drugih, med njimi tudi njegov prijatelj. Zaradi tega obsedi mirno na mestu in gleda dalje. Ljudi je veliko, večinoma so moški; eni sede, slone in leže po klopih, drugi zopet stoje in korakajo sem in tja. Govore malo, tiho, zamoklo, vmes kašljajo in sopejo z bolestinami, presunljivimi vzdihli. Le nekaj je takih, ki kažejo ravnodušno, zdravo razpoloženje in se s pomilovalnimi, celo s premetenimi pogledi ozirajo po drugih. Iz dvorane vodi na različne strani četrto vrat.

Pri vratih v urad in k zdravniku je vedno velika gneča, in dolg, suh sluga z napomadenimi lasmi hodi med ljudmi ter jih uravnava skozi vrata. Včasih, kadar za hip zavlađa molk, se slišijo iz laboratorija ostri, zveneci glasovi zdravnikov, ali ihteci, proseči, vzklkajoči vzdihli preiskovanega bolnika. Pa vselej utonejo vzklki v vrvečem šumu po dvorani.

Od zdravnika se vračajo, ljudje z izpremenjenimi obrazi, spremljani od prestrašenih pogledov čakajočih. Oči se jim krešejo v čudnem, kalnem svitu.

Premišljenik gleda in vidi vse to. Pol iz groze, pol iz tajnega strahu se strese iz čakalnice.

"Ali greš k zdravniku?" vpraša tovariša.

"K zdravniku in potem še k blagajni," mu odvrne Podviz. — "Pred osmimi dnevi sem bil pri njem in tedaj mi je ukazal, da moram priti zopet. Potem dvignem iz blagajne nabrani znesek."

Premišljenik se skloni čisto k prijateljevemu ušesu rekoč: "Kako pa kaj ta zdravnik? Menda je nov? Pri tem še nisem bil."

"Hm! ako —! Postrežljiv, ne smem reči..." šepeta prijatelj.

"To bi se torej reklo —?" pravi Premišljenik važno in vzravnan nadaljuje glasneje: "Jaz moram najprej še v urad, — pa je še toliko ljudi."

"E—! Zima pritiska na ljudi."

"Da, da! Bolezni je huda reč."

"Huda! Huda!" zastoče Podviz in se strese, kakor bi to občutil v sebi.

Mimo njiju koraka čvrst, zdraviličen mož, spremljevalec nekega pohabljenca.

"Ta je zdrav!" reče Premišljenik, ko se mož oddalji.

"Blagor mu!"

Oba vzdihneta bolešno, zavistno. Odslej molčita in napol dremljeta na sedežih. Le včasih kateri zakašlja. Ljudje odhajajo, dvorana se prazni vedno bolj in končno pride vrsta tudi na nju. Sluga jima namigne, in Premišljenik sune Podviza: "Kliče te!"

"Pojd ti prej! Imaš več opravka."

"Ali res?" se zavzame Premišljenik vznemirjeno in začne vstajati. V svoji razburjenosti misli, da je vzel s seboj palico in v tej slutnji giblje in se maje z životom na smešne načine. Podviz gleda za njim in komaj duši v sebi priščen smeh.

V tem pristopca bolnik do sluga, ki ga porine skozi vrata v urad.

Premišljenik pravi s slabotnim glasom. Vsed prevelike raztresenosti niti zdaj ne sname klobuka.

"Kdo pa ste?" ga vpraša eden izmed uradnikov.

Premišljenik seže v kožuhov žep in izvleče oguljeno delavsko knjižico, v njej je na zadnjem li-

stu kratka zaznamba njegovega poslednjega dela z delodajalčevim podpisom.

"Aha, dinar Premišljenik!" reče uradnik, položi knjižico predse in mu izpolni izkaznico. Premišljenik si oddahne in odide. Pred vratni ga čaka sluga in mu pokaže k zdravniku.

"Toda prej odložite butaro!" mu veli z nasmehom in že preden utegne vprašati, kakšno butaro, že vleče sluga za rokav njegovega klobuka. Slečeta ga torej, sluga ga obesi na prvi prosti klin, on bi se rad pridral klobuk, a ker vsled prevelike slabosti ne more dvigniti roke, se ga usmili sluga in obesi še klobuk ter mu celo odpre vrata. Premišljenik se zgribi, eno roko položi na prsi, v drugi drži zganjeno izkaznico in tak vstopi k zdravniku. Obraz mu je siv, mučeniški, spodnja ustnica se mu povese brez moči, v prsih mu hrešči in nogi ga komaj držita pokone.

Sredi sobe zakašlja tako krčevito, da priskoči zdravnik in ga rahlo strese za rami. Popolnoma je brez moči in hoče se zgruditi v zdravnikovo naročje. Zdravnik ga posadi na mehak naslonjač in čaka, da minejo slabosti. Napadajo ga še hudi prsni sunki in včasih mu hoče popolnoma vzeti sapo; takrat začne krčiti pesti, stresati glavo, dokler se slednjič ne odprejo usta na stežaj, nakar je dobro. Polagoma mine tudi to. Premišljenik odpre zasoljene oči in zdravnik ga prične izpraševati.

"Jako slabe prsi imate," mu reče prijazno. "Ali že dolgo bole-

"Ne! Par dni šele. Prej sem bil zdrav..." vzdihuje Premišljenik. "Ne vem — morda nisem že dalje časa popolnoma trden. Prejšnji teden pa sem se prehladil, a kljub temu sem se še silil z delom..." Haaa...! Včeraj sem se omagal... Šel bom — sem mislil, naj bo kakor hoče... zdravnik mi pomaga. Tu notri je vse dobro. Tu...! Dalje ne more govoriti, ves se trese od slabosti in z obema rokama se grabi za prsi.

Zdravnik sedi nepremično pred njim, posluša ga in gleda vanj. Tedaj prime zdravnik njegovo roko in tiplje v zapestju, mu položi dlan na prsi, otipava sem in tje in nastavlja uho.

"Da!" izpregovori zdravnik končno, "vi imate zelo bolna pljuča." Nato ga začne izpraševati, kakšen tek ima, kaj je s spanjem in s počitkom. Premišljenik mu odgovarja z veliko natančnostjo; skrb in strah zvenita iz sleherne besede in vsak dvoumen giblaj na zdravnikovem obrazu se mu zdi usodepoln ter ga tira v obupnost.

"Oh! Gospod... povejte, ali je bolezen nevarna...? Bojim se... Ali bom še ozdravel? Strašno se bojim... pomagajte, pomagajte, če še ni prepozno..." stoka v naslonjaču in plašno vije z rokama.

Zdravniku se zasmili in pogovarja ga s sočutnimi besedami. Mlad je še in usmiljenega, blagega srea.

"Torej še ni zamujeno..." zaihti Premišljenik potolaženo. "Hvala vam... ljubezpivi gospod! Ni kaj dobrega na svetu — trpljenje... a silno se bojim smrti. Žena je in otroci... kaj bi počeli reveži brez mene? Vi razumete naše gorje... vedno vam bom hvaležen, molil bom za vas; jaz, žena in otroci..."

Zdravnik hiti pisati recept. Nato mu jame razlagati, da naj gre z njim v lekarno in kako naj rabi prejeta zdravila; trikrat na dan po tri kaplje, redno tako, mu dovedejo. V štirih dneh pa naj zopet pride; boji pa naj še nič, ker ni ravno nevarno in on upa najboljše.

Bolnik se topi od same hvaležnosti, a ko zasliši, da naj pride v štirih dneh, se skremži v bolester gube in iznova prične ihteti.

"... V štirih dneh, gospod!... A jaz imam tako daleč... slab sem in težko hodim v snegu... Če bi prišla namesto mene žena... kaj?"

"Pa naj pride enkrat! dovoli zdravnik. 'Toda drugič morate priti sami, da vas preiščem.'"

"Drugič pridem... gotovo pridem!" obeta bolnik s tiho radostjo in prične vstajati.

"Pa na toplem morate biti in tobaka ne kadite, če hočete ozdraviti. Razumete!"

"Da! Na toplem in tobaka za božjo voljo ne. Še pogledal ga ne bom, veste... to pa vržem proč," — in pred zdravnikovimi očmi se pojavi prazen tobačni mehur.

"In kolikor mogoče pijte mleko, sveže mleko. To je za pljuča." "Sveže mleko! Dobro... Kozje bom pil, to je najboljšje... Imam kozje, rdeče kozje. Ubogal vas bom, dragi gospod, bodite brez skrbi. Nikoli... do smrti vas ne pozabim... vi ste moj dobrotnik!" zagotavlja Premišljenik s solznimi očmi in ginjen poljublja zdravnikovo roko.

Temu se stori milo. Nikoli in pri nobenem bolniku še ni zapazil toliko neprisiljene hvaležnosti. V tem trenutku se mu zazdi njegov poklie blag, vzvišen...

Pred vrati sreča Premišljenik svojega prijatelja. Ošine ga s bodrilnim pogledom in odkreva na svoje staro mesto.

Ko se je prijatelj vrnil in opravil tudi pri blagajni, odideta na ulico. Premišljenik stopi mimogrede še v lekarno, kjer kašlja, vzdihuje in stoka, da se zasmili celo lekarnarju. Potem se obrneta proti domu. Molče, zavita v svoje sive kožuhe in opiraje se na palice, korakata po krivih, kratkih ulicah; njeni borni, sključeni postavi vzbujata pri prebivalcih sočutje, delajo jima prostor in voznički vozijo mimo z veliko previdnostjo. Kmalu prideta iz mesteca na široki, gladki saninec. Nekaj časa se še vidi gozdi, potem se pogreznejo v sneženo poljano, nazadnje se skrije za gozdom tudi zvonik in odslej se širi okrog njiju enolična zimska narava s samotno cesto, v katero tonejo redki potniki.

In čudno! Njuni neznansti, grbasti postavi začeta rasti in se vzravnavati, njuni negotovi koraki postajajo določnejši, njuna bolelna obraza v medlimi očmi se izpreminjata v dvoje resnih lic z lokavimi, od tihega zadovoljstva se smejočimi očmi. Kašelj mine in le včasih kateri zahrka. Iz bolnikov postaneja krepka moška, na katerih ni niti sledu prvotne bolniške razdvojenosti. Spčetka se ob srečavanju redkih potnikov ali voznikov še prihuljita, a pozneje ju niti to ne vznemirja več in ravnodušno korakata dalje. Dolgo časa molčita, ko bi se nečesa sramovala, končno pričneja govoriti, sprva tiho, oprežno, a čedalje glasneje in s smehom.

"To je pravzaprav komedija, ali drugače ni mogoče," izpregovori Premišljenik in zaničljivo pljune v sneg. "Zima je, dela ni... ali naj poginemo od lakote? Če bi bil človek brez družine, bi bilo lažje, tako pa si prisiljen. Za nas zdaj itak nikjer ni ni. Kmetje so zmlatili, drugega dela pa še ni. To se bo držalo takole mesec dni. Po pustu se bo odprlo in potem zopet ne bo mogoče vsem ustreči. Zdaj te nihče ne vidi! — Kako si jo ti izvozil?"

"Tako! Osem dni bom še gotovo bolan," odvrne Podviz zadovoljno. "Če bi se slučajno prej kaj nastavilo... lahko preje ozdravim, če ne, pa vlečem še kak teden. Zdravnik namreč verjame. Štirinajst dni sem cepil drva in zdaj mu pravim, da sem si posilil križ, boli me neznosno... mu pravim, delati ne morem, pravim, še oblečem se komaj... In zdravnik! Bog mu daj dobro... me vsakikrat namaže po hrbtu z nekim mazilom. To je sicer neprijetno, a kaj si hočem... S seboj mi daje praške. Vsak dan naj smem enega... mi ukaže, a kaj boš, zlomka, jedel, ko ti ničesar ne manjka! Zadnjo škatljico imam še nedotaknjeno doma, sedaj neseš še drugo... Vraga!"

"Ha! Ha! Ha!" se zakrohoče Premišljenik. "Nazadnje bi človek skoraj verjel sam sebi, da je, kar ni. Veš, kašljaj sem pred njim, da me je skoraj zadušilo, ker sem pridrževal sapo in se silil. Pravi, da imam pokvarjena pljuča. Seveda jih imam, ker sem si jih nalaše pokvaril. Včeraj ves dan sem kadil in zvečil tobak, a jedel nič, in to vendar nekaj izda. Kako boš drugače kašljaj... lepo te prosim! Rekel mi je, da moram mleko piti... slišiš, mleko! Toda jaz bom rajši pustil mleko ženi in otrokom, sam pa se bom napil bezgove meze in potem ne bom kašljaj vsaj tako dolgo, da spet ne pojdem k njemu."

Oba se smejeta in se rogata zdravnikovi lahkovernosti. Potem govori Premišljenik dalje. "Hotel je, da bi zopet prišel v štirih dneh, pa sem ga vendar preprosil, da pojde namesto mene žena. Zdravila že prinese. Neprijetno je vseeno zdravemu človeku lahko bi storil kako neumnost in se izdal."

zvlekel je palec dolgo stekleničico iz žepa in jo ogledoval od vseh strani. Na ovoju je bilo zapisano Lekarna pri "Usmiljenem sreč" in spodaj: Trikrat na dan po tri kaplje.

"Kakšen okus le ima?" je ugal Premišljenik, motreč črno tekočino. "Proč bi vrgel vse skupaj, ko bi ne bilo kontrolorja. Pride in hoče videti, če pravilno rabim. No, vsak dan bo modlil tri kaplje..."

"Ko bi zdravniki vedeli, kako jih goljufamo? To bi skakali!" "Vseeno bi jim ne bilo. Zakaj pa so tako neumni! Čemu potem študirajo leta in leta in ne ločijo bolnika od zdravega človeka! To bi znal jaz. A vsi niso tako lehkoverni. Saj veš, kakšen je bil tisti bradat. Srečen si bil, če te je pustil dva dni v postelji... Pa tudi ni imel polne čakalnice, kakor ta."

"Dobro, da ta ni tak!" "Kajpada! In kontrolor, ali se ga je treba varovati?"

"Siten je, vedno prede okrog," opomni prijatelj Podviz mračno. "Če te najde zunaj postelje: — 'Alo, ti si delal, goljufal si, podpore ne dobiš,' in tako naprej. Torej pazi! Pred tremi dnevi je bil pri meni. Sedel sem za mizo in obrezoval za sosedo neke okvirje. K sreči ga zapazim skozi okno. V naglici skočim v posteljo pod odejo, na moje mesto pa sede žena ter mirno nadaljuje delo. Mož vstopi, gleda grdo nekaj časa, potem pa odide. Zdelo se mu ni prav, a ker ni videl nič, je moral molčati. Sicer pa bi bilo zlo: izgubil bi bolniško podporo, bil bi kaznovan in prišel bi ob kredit pri zdravniku. Le previdno ravnaj!"

"Kontrolorji so zlodeji!" se jezi Premišljenik. "Kaj pa je njemu, če me najde pri delu. Molčal naj bi, kakor jaz. Vsak gleda na to, da čim več zasluži, nas eden pa bi naj ne. Bolniška podpora, krono na dan, — ne? In če vjemam kaj postrani, bi izgubil še to. O, delal bom, delal! Deset parov lesenih cokelj imam že zdaj naročenih po vasi, pa jih bom še več. Kontrolor pa naj le hodi gledat, ukanil me ne bo. Če sem zdravnik, bom še njega. — Tudi kontrolorji niso vsi enaki. Pred leti je bil eden, ki ni rekel nič, četudi si kot 'bolnik' šel na dnuino." Prišla sta do razpotja. Saninec se je cepil v dve širši, poljski gaži in po vsaki je vodila pot enega. Ločita se, Premišljenik krene na levo. Podviz na desno.

"Srečno! V osmih dneh prideva zopet skupaj!" kliče Podviz za svojim prijateljem.

"Da, če bo prav!"

"Pa svoj staro mi pozdravi!"

"Ti pa svojo!"

Prijatelja se razideta in kmalu izgineeta njuni postavi v sneženi dalji.

NA PRODAJ

je na 1926 W. 22nd Place, med So. Lincoln in Robey St. blizu slovenske cerkve hiša, (Cottage) z 8 sobami za stanovanje; kopalna soba je poleg. Na dvorišču je velika garaža. Proda se po ceni. Vprašajte pri:

Thomas Dempsey
6153 So. Hermitage Ave, Chicago.
Telefon: Prospect 1859.
(Adv. 36—38).

MARIJA SLUCA
1828 W. 22nd St
Chicago, Ill.

Telephone Canal 4739
izkušena in z državnim dovoljenjem potrjena
BABICA
se uljudno priporoča slovenskim in hrvaškim ženskam.

TEL.: CANAL 6027.

PRVA SLOVENSKO-HRVATSKA MLEKARNA

F. GRILL'S DAIRY
1818 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Pozor gospodinjel! Ako rabite pr gospodinjstvu sveže mleko, dobro sladko, ali kislo smetano, (Cream) ali okusno, doma narejeno maslo, (Butter) oglasite v moji mlekarni.

Jaz prodajam mleko, ki je pastirizirano; dobivam ga naravnost od farmerjev. Mleko je preje natančno preiskušeno in pregledano od Mestnega zdravstvenega urada (Health Department) predno gre iz mlekarne; torej garantiram ali jamčim, da je naravno. Mleko take vrste je posebno priporočati otrokom rejencem.

Mleko razvažam po hišah točno vsak dan o pravem času.
Za obilna naročila se toplo priporočam:
FRANK GRILL.
slovensko-hrvaški mlekar

Posiljatelj denarja pozor!

Sedaj Vam pošljem denar v staro domovino po brezžičnem brzojavu (Wireless). Vsaka beseda ali štev. pri nasl-vu stane 65c.

Cene krcncam so jako nizke. Denar pošiljam po najnižjem dnevnem kurzu. Vse pošiljatve so jamčene.

Rojaki, ki želite svojcem v stari domovini pomagati, sedaj se Vam nudi najlepša prilika.

100 Kron samo \$13.50

Pišite po nadaljna pojasnila.

Se Vam priporočam spoštovanjem

JOSIP ZALAR,

Joliet, Ill.

V blagohotno uvaževanje!

S tem naznanjam onim številnim cenj. odjemalcem, kateri so zadnji čas naročili pri trdku A. Horvat kranjsko importirano slivovko, da mi je sedaj iste zmanjkalo in se je sedaj ne more več dobiti iz starega kraja.

Denarja od sedaj naprej ne bom pošiljal več nazaj za naročeno slivovko; pač bom pa poslal vsem tistim odjemalcem namesto nje kranjski importirani brinjevec ali tropinovec, katerega imam še dosti v zalogi.

Moja trdka je edina samostojna te vrste v Ameriki. Jaz prodajam blago tudi ceneje, kakor katera druga trdka in to vsled tega, ker opravljam večinoma sam vse posle. Star pregovor pravi: Kjer drugi delajo, drugi vzamejo, tega pa ni pri meni.

Posebno se toplo priporočam cenj. slovenskim gostilničarjem, katerih jaz ne morem osebno obiskat, da naj se sami obrnejo pismeno name, kar bode v Vašo lastno korist.

ANTON HORVAT, importer in trgovec z žganjem na debelo.
Telefon: Canal 2974. 1827 W. 22nd St., Chicago, Ill.

DOMAČA NARAVNA OHIJSKA VINA
prodaja

JOSIP SVETE
1780-82 E. 28th St., Lorain, Ohio

CONKORD RDEČE VINO \$25.00 barrel
DELAWARE BELO VINO \$35.00 barrel

Pri manjih naročilih cena po dogovoru.
Vina so popolnoma naravna, kar jamčim.
Naročilo je pridejati denar ali Money Order.

Za zastave, regalije in vse društvene potrebščine.

Prva in najstarejša domača trdka
F. Kerže Co.
2711 So. Millard Avenue
Chicago, Ill.

Vse delo in blago garantirano. — Ceniki zastonj.

Pozor gg. tajniki krajevnih društev!

Kadar potrebujete nova društvena pravila, lično izdelana pisma, koverta, vabila in vstopnice za veselice, ali kake druge tiskovine, obrnite se na največjo slovensko unijko tiskarno v Ameriki, na

NARODNO TISKARNO, 2146-50 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ta Vam bode izgotovila vse tiskovine v popolno zadovoljnost glede cene, točnosti in okusnega dela. Osebito Vam priporočamo zelo pripravne Vplačilne knjižice za člane in članice, izdelane v malem žepnem formatu in trdno vezane. Dalje imamo v zalogi zelo prikladne Nakaznice za blagajne za izplačevanje bolniške podpore in drugih izdatkov, ter Potbnične. Tiskane imamo tudi Bolniške liste, večje in manjše in posebne pole za vodstvo članov, da se ima na podlagi teh pol lahko vedno natančen pregled števila članov po skladih, ali razredih.

Na zahtevo pošljemo vsakemu društvu vzorec gorinavedenih tiskovin na ogled brezplačno!

OPOMBA: V naši tiskarni se tiska "Glasilo K. S. K. Jednote".

POSKUSITE

zaboj najbolje pive

"OLD LAGER"

katero izdeluje

Citizens Brewing Co.,
v Joliet, Ill.

North Collins Street.
Both Phones: 272.

Mož.

Vladimir Levstik.

Bil je prav za prav še majhen deček: svojih osem let. Toda vsa hiša ga je klicala tako, izza dni njegovega prvega otroškega besedovanja, ko je odgovarjal na vprašanje: Kdo si, mali? — s čudnim zadovoljstvom redno: Mali — mož.

Ime Mož se je prijelo slokega resnega, nekam previsokega fantička; očetu je ugajalo, mati se ga je navadila, naučili so se ga vsi znanci in prijatelji rodbine, in Mož sam je bil sila ponosen nanj.

Oče, kadar ga je posadil zvečer na svoje koleno in pričel z njim tiste navnoresne pomenke, ki so naslajale roditeljev in otrok v enaki meri, mu je zabičal tu in tam:

„Praviš, mali, da si Mož? Ali veš, kaj pomeni to? ... Mož dela vedno le to, kar je častno in pravično, mož je vselej pošten in ponosen — mož se ravna po zapovedi, ki je pisana v njegovem sreju, vse drugo pa ga nič ne briga — še smrti se ne boji! ... Ali veš, ali razumeš sedaj to, Mož? ...“

In Mož je zrl temno s svojimi velikimi očmi, kimal resno z dolgo glavo in ohranil očetovo nauke v svojem malem sreju.

Izbruhnila je vojna.

Možev oče, višji oficir, je bil eden prvih, ki so morali s svojimi četi na mejo.

Dvignil je sinka v naročje, poljubil ga na čelo, dvignil mu podbradek, da so se ujele oči z očmi, in dejal:

„Spominjaj se očeta, Mož, in ljubi svojo mater! Pa mož ostani, kakor si — ali mi obljubiš! ...“

Spustil ga je na tla; Mož mu je segel trdo v drhtečo desnico in mokro se mu je zbleščalo v očeh.

A že so se zaprla vrata; rožljane ostrih na hodniku — Mož je videl očeta zadnjikrat.

Plakal ni; majhen je bil, a vedel je že dobro, za kaj so možje na svetu, in pomnil besede očeta, častnejšega, kakor slediti praporom v krvavi ples.

Mati, krasna in elegantna mlada žena, je jokala kakor blazna ter se metala iz naslanjaja v naslanjaj. Toda pomirila se je do drugega dne; zaplakala je le še tu in tam, kadar je ostal po uri plavovlasni študent, Možev domači prijetno s svojim gorkim in mehkim glasom.

In življenje je teklo v koketni vili, kakor da ni vojne tam nekje v daljavi; da se ni zanimal Mož za vse novice kakor praveat majhen general — kdo ve, če bi bili sploh govorili o njej.

Včasih je sedel pri materi ter jo gledal zamaknjeno in vprašujoče, kakor bi čakal, kdaj mu izpregovori o očetu, kako se bori junaško z neprijateljem: odločil je usodo velike bitke, kralj ga je zahvalil in objel pred zbranimi četami — ali kaj podobnega: Mož je poznal svojega očeta.

Ali tudi mati je sanjerala ves dan in govorila malo; lepa temnolasa glava ji je slonela vedno pogosteje med belimi dlani, črne oči so blodile zamišljene po kotih, na ustnicah je igral mehak smehljaj kakor misel o skruti, tajni sreči — za Moža ji je ostajalo malo časa. Nervozna veselost se je lotovala matere, kadar je čakala domačega učitelja k intimnemu čaju, in ti časi so prihajali čim dalje pogostejši. Mama in učitelj sta govorila vzvišeno o pesnikih in glasbi, učitelj si je vezal kravatno skrbneje in se vedel vsak večer s prekritimi nogami v velikem pušljatem naslanjaju, kjer je pusil drugače samo oče svojo popoldansko cigaro, je stopil Mož preden in se izjavil strogo:

„To je papirnov naslanjaj ... Nihče razen papata ne sme sedeti tukaj — ali ne, mama? ...“

Toda mama se je razjezila, spodila malega in ga udarila v lice, kar sicer ni bilo njena navada. V kazni za svojo predrznost ni smel biti Mož posibodh nič več v sobi, kadar je mati povabila študenta.

V svoji osamljenosti se je zahteval k stari pestunji, ki je zibala nekdanjega in davno prej že njegovo mater: iz nje se je razgovarjal o vojski, ona mu je čitala časopis, ko je stalo tiskano, da je bil oče na bojišču povisan v generala — tej zgrbančeni stari je razlagal Mož svojo radost, kadar bo vojna končana in se vrne junaški oče z visokimi odlikovanji na prsih.

Prilastil si je očetovo fotografijo, ki je ležala v salonu, postavil jo na komodo v svoji spalnici in pokraj nje dve veliki vazi, ki ju je napolnil vsako jutro s svežimi cvetlicami. Pristavljal je stol, naslanjal se na komole z očmi uprtimi nepremično v sliko in ji šepetal svoje besede — nihče ni vedel, kaj.

Nekoč pa ga je popadla huda otožnost. Nič več mu ni bilo ostati v sobici; zdelo se mu je, da gleda oče namah tako mrklo in strogo. Splazil se je dol, mino salona, kjer se je razgovarjala mati z domačim učiteljem. Smeh in polglasno govorjenje sta naraščala in padala tam znotraj in luč je risala svetlo črto ob spodnjem robu vrat.

V veži je srečal Mož pestunjo. Stala je s sklenjenimi rokami, zrla v večerni mrak in šepetala tiho.

„Liza! ...“

Starka se je zdržnila in razklenila roke. Mož se je storilo, kakor da je padlo iz njih nekaj nevidnega in se razbilo no trdih tleh.

„Liza, meni je tako težko ...“

„Pojdi, Mož, pojdi in pomoli,“ je zamrmrala pestunja v grozi nerazločne slutnje. „Prosi Boga, da bi bilo kmalu konec vojne; ko se vrne papa, ti ne bo nič več hudo ...“

Mož je vzdihnil in krenil na vrt; videl ni, kako je hitela Liza po stopnicah, vsa sključena, z drobnimi, spešnimi koraki, obliče vse v gostih solzah.

Drevje se je zgibalo in šepetalo, bahaje se z vonjem svojega pomladnega cvetja. Največ je vedel povedati divji kostanj pod oknom materinega salona.

Mož se je ustavil in pogledal gor; mahoma ga je popadla strastna želja, pogledati skozi visoko okno v ta razsvetljeni, veseli prostor.

Moral bi plezati ... Ali bilo mu je, kakor da ga ogreje in potolaži pogled v paradiž, ki si ga je zaprl s tistimi svojimi nepremišljenimi besedami. Bil pa je res preneumen; zakaj ne bi smel učitelja sedeti v očetovem naslanjaju? ...

Mož se je oprjel debela s svojimi ozkimi nenaravno nežnimi ročicami. Nato ga je izpustil in sezul solnjčke. Splezal je gor, od veje do veje, pomaknil se bliže, iztegnil vrat ...

„Kdo, ječi? ...“ je viknila generala. „Tako čudno ... tako strašno je zastakalo! ...“

„Ne plaši se, duša! Veter pripogiblje veje ... ne plaši se ...“

Mož je plezal dol, šklepetaje z zobmi, spuščaje se naglo, brez misli, avtomatično, kakor da beži v velikem strahu. Nato se je skrtil v najgloblji konec obzidanega vrta in ihtel tiho in turobno, s strastnimi, besnimi stresljaji šibkih mladih prsi ...

Ko ga ni bilo k večerji, so ga našli v njegovi sobici pred očetovo sliko. Zrl je vanjo kakor okamenel, roke sklenjene med vazama s cvetjem. Ustnice so se mu premikale brez šepeta, njegov obraz je bil bel kakor porcelan.

„Mož,“ je dejala mati in se sklonila k njemu. „Kaj ti je, Mož? ...“

Pogledal jo je, zaprl oči, poškrlatel in prebledel zaporedoma.

„Mož, ti imaš težko vest! Stori si nekaj, kar ni bilo prav ...“

„Sem, mama ...“

„Kaj si storil, Mož?“

Povesil je glavo nizko ... niže ... in šepnil:

„Pozneje ... poznej ti povem vse, mama ...“

Generala ga je pustila in odšla; mehke misli v njenem sreju so prošle samote.

Mož je ostal sam; da je bolan je, rekel pestunji. Napravila mu je posteljo, položila ga in prekrila; nato je zdržala težko in stokaje proti čumnati.

Zaspal je še le pozno proti jutru; ko je prišel poljubiti mater, je bil blede, a miren. Samo ustnice so mu vzdrgetale zdaj pa zdaj ...

Zvečer je bilo kakor prejšnji dan; mati in učitelj v salonu. Mož sam. Naslanja se na hišnem pragu, je prestregel časopis; vedel je že, kje iskati brzojavke. Tekel je v svojo sobico, zaklenil se in začel slovovati, sledeč s prskom vrstice za vrstico.

Bila so prva poročila o zadnji, odločilni bitki ... Neprijatelj po-teptan in uničen ... lastne izgube strašne ... trije generali padli ... med njimi — o Bog! ...

Mož je kriknil kakor zadet na smrt, planil kvišku in obstal pred očetovo sliko; neme solze so mu udrlje potokoma po drobem obrazu. Zgrabil je fotografijo in jo začel poljubljati blazno, z vso

žalostno ljubeznijo osirotelega o troka ... Zdajci pa se je spomnil: ...

„... še smrti se ne boji ...“

Mož je mož! Postavil je slike nazaj, vzravnal se pred njo in salutiral prav po vojaško ...

Bodi brez skrbi, oče! Padel si kakor junak; tvoj mali Mož ti hoče posnemati: storiti vedno, vedno, kar je pravo ... ne bati se ničesar! ...

Ali — tu je še ono drugo! Deček je zastokal, obrnil se, korakal mehkično na vrt, kakor da ga vleče nepremagljiva sila.

Ta cvetoči kostanj! ... Ta svetla soba in nje uganka za prozornimi zavesami! O Bog, o Bog! Mož je naslonil glavo na hrupavo skorjo drevesa in stal nekaj minut brez misli, majaje se na valovju svoje brezoblične žalosti, kakor da mu je zbežal svet izpod nog.

Nato je splezal zopet, kakor sinoči. Ko pa je doplezal do okna, je zastokal kratko in bridko; roke so mu izpustile oporo, razmahale v nenadnem padcu in se ujele — kakor čudežno, za najspodnjo vejo; brez nezdode je padel v gredo — samo dlani so bile odrte do krvi ...

Pestunja ga je našla v veži, se-dečega na stopnjicah. Gledal jo je s široko odprtimi očmi, rekel ni besedice.

„Mož! Kaj ti je, mali? ... Za Boga svetega! Pojdiva, Mož, pojdiva v tvojo sobico ... tako, da ... v sobico! ...“

„Ne tja! Pusti me, Liza!“

Skoraj sridito se je iztrgal starki in odprl vrata v očetov kabinet; Liza pa je tarnaje sklenila roke in hitela klicati gospo generalko.

Čez nekaj minut so se odprla vrata kabineta; domači učitelj je stopil v polmračni prostor in zaklical kakor v zadregi.

„Kje si, Mož! Pojdi z mano, mama te kliče ...“

Napoved res ni bilo prav, puščati Moža samega vse te večere.

„Ali pojdeš? Daj mi roko, da pojdeva k mamici ...“

„Ti! ...“

Brezmejnost gneva je bruhnila v tem otroštem kriku.

Nato je videl učitelj Moža, kako je dvignil nekaj z obema rokama. Blisk je šinil proti njemu, omahnil je in udaril s čelom ob tla ...

Generala je planila v sobo in obrnila električni gumb; učitelj je ležal na tleh s prestreljeno glavo ... Mož se je naslanjal k zidu kakor mrlje ... in pred njegovimi nogami je ležala očetova pištola ...

Mati je planila s poslednjo iskrico razsodnosti in zapahnila vrata. Opetekla se je naprej, proti Možu ... grabeč z rokami ... Toda spoteknila se je ob učiteljevo truplo in padla onesveščena nanj.

Zunaj je vstalo kričanje: vrata so se razletela ... služinčad je planila v sobo. Porinili so maledga ven; stara Liza ga je vlekla v njegovo spalnico; plakaje s čudnim, zateglim glasom:

„Kaj se je zgodilo, Mož? ... Ah, kaj, ti si še majhen, ti ne razumeš ničesar ... Kaj te poprašujem, Jezus Jezus! Ostani tukaj. Mož, ne boj se ... takoj se vrnem k tebi ... in mamica ... o, moj Bog! ...“

Toda pozabila ga je v zmešnjavi, ki je napolnila hišo. Ko se je polegel hrup in so odpeljali učitelja ter spravili nezvestno generalko v posteljo, so našli Možovo sobo prazno, na mizi pa list z otroško pisavo, ves moker od solz:

„Ti, mama, gotovo še ne veš, da je padel oče v vojni. Jaz povijem za njim; odpusti mi! Povej vsem, da sem storil tisto zato, ker je bil učitelj preveč hud pri pouku. Odpusti Možu in moli zanj, da ga Bog ne zavrže ...“

Mož je bil izginil: nihče ni več slišal o njem, zaman je bilo vse iskanje ...

V blaznici mesta K. pa vidijo lahko vsak dan damo kakih trideset let. Njeni lasje so beli kakor srebro; ko se izprehaja po parku, drži roko iztegnjeno, kakor da bi vodila otroka. In zdaj pa zdaj se ustavi, poklekne pred nevidnega in prosi s sklenjenimi rokami:

„Odpusti, dete moje ... odpusti, Mož! S krvavimi solzami izmijem svoj greh ...“

Mož z velikim klobukom ni vedno gospodar hiše.

Pogrebniški vozijo počasi, vendar pa — sigurno.

Aleksander Veliki — Slovan?

F. V. Sasinek je priobčil v 4. zvezku zbornika „Staroslovan“ razpravo, v kateri dokazuje, da je bil najslavnejši osvovjevalec in vladar starega veka — Aleksander Veliki Slovan. Zgodovina ga imenuje le Macedonca ali kralja Makedoncev. Ker so Makedonci še dandanes Slovani, je mogoče biti Aleksander tudi slovanskega rodu. Titus Livius pripoveduje, da se je Aneas po padu Troje s Trojaneci, ki so se zvali Veneti, izselil v Makedonijo; še starejši Herodot poroča, da so se Trojaneci naselili pod imenom Eneiti (Veneti) prav do Adrijskega morja. Veneti so bili v historični dobi Slovani; v Italiji so bili priseljenci, v Makedoniji pa že pradedavn. Zvali so jih Trake ter so živeli med Balkanom in Adrijo. Pompius Mela (40 pred Kr.) piše, da so segali trški rodovi do Ilirij in bili razcepljeni v razna debla. Filip, kralj Makedoncev, je premagal Atence, Ilire in Makedonce, podvrget sosedne Trake do Črnega morja, prekoračil Balkan in Donavo ter ropal po Skitiji (Zah. Rusiji in Slovaškem). S 40.000 zaplenjenimi dečki in deklicami se je vračal, a napodili so ga Tribali (Srbi) in ga v boju ranili. Njegovi vojaki so pustili Srbom ves plen in se vrnili z ranjenim kraljem v Makedonijo. Ko je ozdravil, je šel s sinom Aleksandrom nad Atence, kar dokazuje, da ni bil Grk; ubenem je naročil Aristotelu, Makedoncu, ki je imel grško omiko, da je poučeval sina Aleksandra, kar je nov dokaz, da Aleksander ni bil Grk. Po Filipovi smrti je podvrget Aleksander najprej Tribale (Srbe) in Trake ter Gete med Donavo in Karpati. Nato jo je mahnil proti Dariju, kralju Perzov. Njegova vojska je obstojala iz makedonskih Trakov, ki jim je dal svobodo. Grkov ni maral, ker so bili nezanesljivi verolomneži in jih je mrzel. Aleksander torej ni bil Grk, a tudi Rimljan ne, ker Balkan Rimljanov takrat še ni poznal. Bil je Trak, torej Slovan. Grško ime Aleksander je nastalo menda iz Aleša, O-

lega ali Saše. Ostal je zvest Slovan, ker je renegate sovražil in preganjal. Ime Trak je znano že Herodotu, ki piše, da so pod tem imenom razni rodovi. Grki so podvrgeti Trakijo z Bizancem. Etimološko pomenja trak ali drak vojaka, nosilec oklepa: Traki so bili torej ljudje v oklepih, ki so zvali svoje vojnike „traci“ ali „draci“. Da „Trak“ ne pomenja Grka, sledi iz priimka grškega carja Maksimina Thraksa (236—238), ki je bil nizkega rodu, a so ga vojaki zaradi njegovega junaštva imenovali za kralja. Tudi Ovid je v Mali Seitiji (Dobrudži) spoznal trško in seitsko govorico ter je končno ta dva jezika sam govoril. Ker nista bila romanska, sta mogla biti le slovanska. Grki so smatrali Trake za starodaven, avtohtonen narod, ki je imel svoj jezik in svoje običaje že od pamitiveka. Sin tega naroda je bil Aleksander Veliki — torej Slovan. Zdj imajo besedo drugi zgodovinarji.

Odtisi prstov na nemških potnih listih.

Po načinu Bavarske in Saksone se je od 1. avgusta letos uvedlo tudi za vse preostale države Nemčije odtise prstov na potnih listih. Vlada je prišla do tega zaključka vsled varnosti pred ponarejanjem potnih listov, kar je bilo dosedaj večkrat v navadi. Vsaka oseba, naj si bo že domačin ali tujec, ki zahteva potni list od nemške oblasti, mora dati poleg natančnega opisa tudi svoj odtis prstov, tako da s takim potnim listom ne more nihče drugi potovati.

ODDA SE STANOVANJE

na West Side v Chicagu, Ill., za \$11.00 mesečno, sestojče iz 5 sob, ležeče v II. nadstropju iz opeke zidane hiše. Plinova razsvetljava, vse na novo prebarvano,

ali 16 sob prikladno za boarderje, ali prenočišče za delavce. (Workingmen's Rooming Hotel.) Najemni na nizka. Sobe se bo prenovilo. Ključje je dobiti na top floor 460 N. Halsted St., vpraša se pa na: 226 So. La Salle St. Room 1004. (Advert. No. 37.)

Harmonija med narodi v Ameriki.

V Evropi bijejo narodi boj za življenje in smrt. V Ameriki žive pa ravno isti narodi v najlepši harmoniji drug zraven drugega, in ista harmonija je opaziti tudi v hvali in slavnospvih Trinerjevemu ameriškem eliksiru iz grenkega vina. Girardo Varano, Lah, piše iz Mount Carmel, Pa.: „Gotovo bom vedno skrbel in pazil na to, da bom priporočal Vaše sredstvo, ker je močno v resnici. Dasi je nisem dosedaj izpraviil druge steklenice, vendar že opazujem učinkovanje v takej meri, da ne najdem izraza, da bi mogel to popolnoma opisati. Michael Bobinski, Poljak piše iz Northbridge, Mass.: „Rabim sedaj Trinerjev ameriški eliksir iz grenkega vina drugo leto in nikakor bi ne mogel na svetu brez njega živeti.“ In v resnici je to neobhodno potrebno sredstvo pri zapeki in vseh z zapako združenih nerodnostih iz boleznih, za splošno slabost, glavobol, nervoznost, boleznijeter in drobno. Pri vseh drugistih. Cena \$1.00.

Trinerjev obliž je izvrstno zdravilo, za zunanjo rabo samo seveda, gotovo takoj pomaga pri revmatizmu, nevralgiji, pri napetih, raznih nesrečah itd. Cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c. Josef Triner, kemik-izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicagu, Ill. (Advertis.)

IŠČE SE.

Rad bi zvedel za svojega prijatelja po imenu Nikolaj Papic. Odšel je neznano kam iz Biwabika, Minn., dne 14. decembra 1915. Čul sem, da se sedaj nahaja v Jolietu, Ill.

Prosim, če kedo izmed cenj. rojakov ve za njegov sedanji naslov, naj mi ga naznani, ali naj se mi pa dotičnik sam pisмено javi. Sporočiti mu imam nekaj zelo važnega.

Josip Francel, 705 Jackson St., Eleveth, Minn. (Advert. No. 36—38.)

ČITAJTE IN ŠIRITE GLASNIK K. S. K. JEDNOTE!

OBLASTI ZDRUŽENIH DRŽAV REDNO PREGLEDUJEJO DENARNI ZAVOD.

PRVA-DRUGA NARODNA BANKA V PITTSBURGU.

USTANOVLJENA L. 1852.

Lastno poslopije.

SPREJEMAMO DENAR NA ULOŽKE IN PLAČUJEMO OBRESTI. — ULOŽKE IZPLAČUJEMO BREZ KAKE ODPOVEDI. INOZEMSKI ODDELEK BANKE.

Zdaj pošiljamo v staro domovino pod garancijo 100 KRON ZA \$13.00

POZOR: Denar pošiljamo v kraj brez posredovanja drugih bank. Denarne pošiljatve za slovenske kraje izplačuje v našem imenu ljubljanska podružnica C. KR. PRIV. KREDITNEGA ZAVODA ZA TRGOVINO IN OBRT NA DUNAJU.

THE FIRST-SECOND NATIONAL BANK CORNER FIFTH AVENUE AND WOOD ST. PITTSBURG, PA.

Pišite po tiskovine za pošiljanje denarja v stari kraj. Kuverte in papir Vam pošljemo takoj brezplačno na Vaš naslov.

Na znanje pošiljatelj denarja v staro domovino!

Vsled negotovega dostavljanja pošte, ki je namenjena iz Amerike v Avstrijo in Nemčijo ter narobe, sprejemamo denarne pošiljatve do preklica le pod pogojem, da se vsled vojne izplačajo mogoče z ramudo. DENAR NE BO V NOBENEM SLUČAJU IZGUBLJEN, AMPAK NASTATI ZAMOREJO LE ZAMUDE. Mi jamčimo za vsako denarno pošiljatev toliko časa, da se izplača na določeni naslov. Istotako nam jamčijo zanesljive ameriške banke, s katerimi smo sedaj v zvezi radi vojne, in radi popolne sigurnosti pri pošiljanju denarja.

K: 100.00 \$13.50

K: 1000.00 \$132.00

TVRDKA

FRANK SAKSER

82 Cortlandt St., New York, N. Y.

ZA ADRIJO...

Povest iz uskoško-benečanskih bojev. — Spisala Lea Fatur.

(Nadaljevanje.)

L. 1606. je zaplenil Juriša dožvo ladj, odnesel 10.000 zlatov v gotovini. Nato je napadel še ladje po beneških lukah. Rovinj, Vestro in druge. Tedaj je zapel benečanski admiral, Ivan Contarini, morje pri Reki, Senju in Bakru. V imenu stotnikovem in v imenu senjskega mesta se je pritožil pri admiralu Frankolov podstotnik Jakob de Leo. Frankol je bil torej na potu v Gradec. Jakob de Leo je dokazal, da so storili ta rop le nekateri nepokorni Uskoki proti stotnikovi in meščanski volji. Nadvojvoda se je bal, da bi vrgli Benečani svoje posadke v Primorje. Poslal je zopet Vida Kisela v Senj. Prišel je s štiristvo vojak, Strah po Senju je bil velik. Pa Kisel je obsojil po dognani preiskavi le dva izmed krivcev na smrt. A še tistih je bil eden Arbanas. Drugim je odpustil proti pogodu, da vrnejo plen. Tajniku benečanskega admirala, ki je prišel radi tega v Senj, je izročil Kisel 7500 zlatov in del najdenega blaga. Tako je sodil Kisel. Benečani so vpili o podkupljenju... Pa od takrat je vsled Radičevega predloga in drugih okoliščin izgubil hrvaški general svojo naklonjenost napram senjskim Uskokom.

Pa če jim ni naklonjen hrvaški general, jim je naklonjen sam cesar Rudolf II. Večkrat je že pohvalil Senjane, imenoval Senj "edino trdnjavo v cesarstvu" "antemurale christianitatis" (prednja obrambena straža krščanstva). Ker mu ni bilo mogoče, pomagati Senjanom do stalne plače, jim je potrdil iznova njihov grb, jih pohvalil zaradi njihove velike vernosti in zvestobe.

In ko je dospel v Prago Anton Mikulanič, zlati vitez, dvorski knez in otoški stotnik, k cesarju, da toži v imenu vseh vojskovodij, stotnikov, zastavnikov in vseh senjskih vojakov Vida Kisela zaradi kršenja senjskih pravic — pravice, katere so dobili od prejšnjih vladarjev, posebno od Matija Korvina — je potrdil cesar mestu zopet vse stare pravice, izročil Senjanom v dohodek vse vasi in gradove, katere so in bodo še vzeli Turkom. Da morejo tako preživeti pošteno sebe in svoje rodbine. Vidu Kiselu je zapretil cesar se posebej, da naj pusti Senjane, da uživajo v miru svoje stare pravice, kajti "vse kar imajo ti ljudje, so si stekli v borbi s Turkom."

Tako cesar. Drugače hrvaški general. Vzel je Mikulaniču stotniško mesto, ga vrgel v karlovaško ječo. Dohodek tistih vasi, katere so vzeli Senjani Turkom, je na papirju. Kdo se bo boril s silnim hrvaškim generalom? Saj je vzel še mogočnemu grofu Nikolaju Frankopanu konjeniško stotnijo — saj dela s Hrvaško, kot se dela z vsužnjeno deželo. To je zahvala Hrvatom. O, visoko je nebo ear daleč. Osabna nemška gospoda je že po naravi sovražna Hrvat. Raztrgati, ponižati hočejo Hrvaško docela...

"Tako je", kima Orlovička in pogleda otožno sina. "Na mestih, kjer so sedeli dedje hrvaških vekiševev in plimečev, sede tujei. Okoli njih narod, ki sluša samo tujca, služi le njemu. Nadvojvoda hoče vzeti hrvaško Primorje. Zrinjske, Frankopane hoče potisniti od morja. Že je vzel Zrinjskim Baker. Kraljevice, Frankopanom hoče vzeti Novi, Trsat, kot jim je vzel Toun, Grabovo. Da, slabe čase smo doživeli, še slabšim gremo naproti... Ne želim ućakati, da zapode naš bedni narod od morja. Vem pa, da bodo napeli Benečani in Nemci vse moči, da spravijo svoje otroke na morje."

"Da, slabi časi so prišli nad ubogo, od vseh strani stisnjeno, izkoriščano Hrvaško", pravi Juriša in plemenite erte junaka napolni globoka žalost. "V utrjenih mestih zapovedujejo zapovedniki tujei, imenovani od nadvojvoda. Lepe plače in dohodek vlečejo od posestev na Krajini. Saj ima karlovaški general 12.000 for. letne plače. In ni mu treba, da se mudi v Hrvaški. On se zabava lahko doma, ko potegne denar."

"Tujei se pasejo po naši zemlji — teptajo naše pravice. Se bomo nam niso hoteli več dati", se jezi Vlatko.

"Vrag z njimi!" zakolne Frankol. "Ne spoštujemo več ne zgodovinskega, ne narodnega prava."

Jaz sem pa vedno za to, da se čuvajo stare pravice."

Da, Frankol. Ti si naš, če te tudi ni rodilo hrvaško Primorje", mu stiska Juriša roko. "Kaj praviš: Prisilili smo novega hrvaškega in ogrskega kralja, da nam je dal bana s starinsko oblastjo od Drave do Jadranskega morja. Ali bo Tomaž Erdoedi mož, ki se bo znal ustavljati z železnim čelom vsem spletakim in prednostim tujecev? Ali vstane še kdaj Hrvaška, samostojna, velika? Hrvaška Zvonimirjeva, Hrvaška, kraljica Adrije?"

Tožno zmaje Frankol z glavo. "V sedanjih razmerah? Ne. Rečem ti, Juriša: Rod za rodom bo umiral na straži, v boju. Črez dolga leta, črez veke vstaneta morda Hrvaška, Bosna, prenovljeni, pomlajeni. A zdaj... Pripravljajva se na smrt, Juriša. In če nam ne zada cesarska sodba smrti, bodimo pripravljani na vedne boje. Po silni je vzel Matija, naš svetli kralj, našemu svetlemu cesarju oblast nad Hrvaško in Ogrsko. Vredni puni prete. Vse se pritožuje, vse govori o zli prihodnosti. Kmalu dobimo, kot kažejo znamenja, novo vojsko s Turki. Cesar nam je dovolil, da smemo delati izlete na pasjeglave... Benečani niso zidali zaman Palmanove, ne utrjujejo zaman svojih mej. Vojna, nemir pretita na vse strani. A da nas ugonobe sedaj, žal bi ti bilo za obrite turške glave, in za lepe benečanske ladje — kaj, Juriša?"

"Žal!" pravi zamišljeno Juriša in gleda v žerjavico in na mater, kot bi mu bilo žal še nečesa drugega. Mati razume, vzdihne. Ne samo po bojni slavi, ne samo po materi in po sestri bo Jurišu žal... O črne, krasne, solčne oči, kakaj motite mir mojih otrok? Da ni videl Juriša Cecilije, da ni videla Zora Foscarija — mirneje bi zaprla mati od joka trdno oko...

Vsi štirje molče, deček dremlje, v ločku vre, burja se zaganja v dimnik. Pozno je ali rano. Kajti davno je minila polnoč. A Bog ve, če bodo še kdaj skupaj z molčecim Vlatkom. On molči. Njemu je tako težko iti od Milke v mrzle gore. — Oj težko. Pa se mora rešiti. Mora voditi Juriševo, vojvodstvo, skriti plen v jamo v gori. Naj ne pride več v benečanske roke, kar je zaslužil, kar je plačal Senjan s krvjo...

Vsi štirje molče. Mati motri lepe sinove poteze. Ah, da je njen veliki, slavni Juriša, majhen deček — vzela bi ga v naročje, skrla, varovala vseh nevarnosti. Pa on je mož, junak, ona uboga, stara žena ne more zadržati usode, katero vsajiva sin... Da ga more rešiti vsaj ene boli, srčne boli... Frankol zazeha in vstane, išče klobuk. — "Za božjo voljo!" vzklikne Orlovička. "naredi vendar križ črez usta, gospod — veš, da uide pri zehanju rad nečisti duh v človeka."

Frankol naredi po navadi Primorcev križ črez usta, Juriša se zakrohoče: "Čudno ne bi bilo, Frankol... Saj si jih klical te dni na stotine..."

Juriša se zamisli. Svetlo, krasno in toplo je bilo te dni, te večere v dvorani. Zunaj je bučal vihar, kot buči še zdaj. In Juriša se čutil nakrat trudnega, sitega boja. Spomnil se je svojih šestintridesetih let. Njegovo življenje je bilo viharo in bode. Kakor morje... In zahrepenel je kot potnik v puščavi, po zeleni oazi, zahrepenel je po mirnem življenju na strani ljubljene žene, po otrokih, vnukih. A za to življenje bi moral prodati dušo, Adrijo...

Zunaj buči morje, kot da se Juriševe misli...

Frankol se poslovi. Juriša ga hoče spremiti, jemlje faral raz stene, prižiga lojevico. Mati zagrebe žerjavico, naredi križ črez ogenj. Nakrat počni faral izleti iz Juriševih rok, kipe se razlete v drobne kosce. Plaha, blede skozi mati k sinu. "Spomin!" izpregovore trepetajoča usta. "Spomin!" kima glavo Vlatka. Osupel stoji Juriša. Faral mu je padel iz roke, izbit od nevidnega udara. Rad bi se nasmejale materinemu strahu, pa srb mu gre po koži. Frankol se prekriža.

IX.

Mestna vrata so zaprta. Po senjskih ulicah kraljuje burja, išče mrak otrok. Kosmatinec, dolg kot žrd in tenak kot nit, se ozira zaman za njimi. Skrbne Senjanke

so sklicale svoje nemirneže okrog ognjišča, so spravile perilo, plenice raz klina pod oknom. Da ne dahne mrak v perilo, da ne škoduje otrokom.

Uskoški otroci sede za ognjiščem, jedo papešček (korenine, krompirju podobne), se igrajo s kokami (pečena, razpokana koruzna). Može drgnejo rjo raz puškovnike, brusijo nože, cepijo s cepljenko trske, navijajo skozi gladež volneno ali laneno nit raz motovilo, pletejo male ravsljine (mreža na okroglem lesu. Tudi za rake), velike mreže. Gospodinje kuhajo pšenico, kašo — pripravljajo suhe ribe. Druge ženske pletajo maje, nogavice, kape. Predejo ovčjo volno, lan; tko, šivajo, vežejo, delajo opanke, pisane slebedrice (suknjeni šolni, bogato izvezeni), tople pačme (šolni, spleteni iz suknenih štriftofov, tople podloženi. Veselo plapola ogenj.

Stara babica vrti preslico in pri poveduje otrokom, kako nevarno da je zdaj zunaj za otroke, fante in deklice. Po otroke hodi mrak, jih odnaša v visoke gore. Hodi po nje Martalož, jim poje sree, jih prda na Turško. Odrastlo mladino lovi vukodlak, povodni mož, muči jo mora, mami večša. Zato ostajata dober fant, pošteno dekle zvečer doma, zato naredi skrbna gospodinja morsko nogo na vratih, da zabrani vhod vukodlaku in mori. Polno neznanih bitij, zlih moči izpušča nečisti duh ponoči. Noč ima moč. Če slišite tuljenje volka na Strmeu — ni to volk, ki bi prišel rad po ovco v Senj, rajnik je, grešnik, ki se vrača v podobi volka z onega sveta in izpije kri živalim, človeku. Pozabili so neprevidni sorodniki, da bi mu zastavili pri pogrebu pot — a zdaj odganjaj ga... Treba ga je izkopati, mu predreti s svežim kolom sree... Tako je v mraku in noči polno tajnih moči in nevarnosti. Stopiš nevede na križpot, na koreninico, in ne veš, kje si. Vile te vzamejo v svoje kolo, ti zapojejo, da ti ostane glava in sree bolno žive dni.

Živo oko široko odprto, poslušaj uskoška kri. Deklice se stiskajo plaho k babici, fantiči gledajo v omreženo okno, v dimnik. Kaj ne migajo tam suhe ribe, drva... Kaj ne vabijo skozi okno čudne moči temne, burne noči? Joče, evli burja. Prasketa ogenj. "Daj", pravi babica gospodinji, "vrzi četrkove soli v ogenj. Bog zna, kak duša se vica in prosi naše pomoči."

Otroci se ozirajo v temne kote velike kuhinje po duši, ki se reši iz ognja, se ustavi morda v hiši... Zavetno je v topli kuhinji, v družbi domačih. Pa uskoška kri se ne zataji. Fant želi v temno, prihodkov polno noč, vpraša babice: "Kaj pa haramije v gorah, na samotnih cestah? Kako da ne sne teh ne volk, ne medved, ne vukodlak ponoči, jih ne zavede ne vila, ne salemsonar, ne povozni vesla?"

"Vsakemu junaku je dala skrbna mati zapis, ki ga varuje čarovnice; — volk, vukodlak se ga bojita, ker je pojedel volčje sree. Veliki junaki nosijo tudi kamenček ali travo pri sebi, ki jih stori nevidne, zapis, ki jih brani krogelj in noža. Zato pobijejo naši toliko Turkov... Tudi Turki nosijo sieer zapise, a ti niso od Boga, ne od svetnikov božjih..."

Dečkom zaplame oči. Skočijo k očetu: "Oče, kdaj pojdem s teboj nad Turka — v Benetke?" Otroške oči se iskrijo od želje po razbijanju, po plenu. Vse, kar je lepega pri njih, je s Turškega, iz Benetk. To sta obljubljeni deželi mladih uskokov. In oče odloži orožje in poljubni sina: "Rasti hitro, materino zlato, da nadomestiš očeta, strica..."

Mlada mati pogleda sinčka, ki bo strah Turki in Benečana. Sinčka, ki prinese sestrkam zlatnikov za upletnjake, materi sukna in svile za obleko. Med ženskami se razvname živahen pogovor o sedanjih in prihodnjih junakih. Ženske se vesele tudi dne, ko se bo zvijal na kolu, nad ognjem Martalož, turški vohun, ki krade uskoško dečo.

Mrko molči gospodar, molče mlajši bratje. Potrka na vrata. Ženske se preplašijo, može stopijo naglo k prišlecu. V skenderju (ponošena obleka iz rasevine), kapo iz jančevine do nšes, v opankih stoji Uskok v kuhinji.

(Dalje prihodnjič.)

Bajoneti, katere se je rabilo v bitki pri Waterloo so bili za cel čevljal daljši nego so pa dandanašnji.

Frank Petkovšek

720 Market Street

WAUKEGAN, ILLINOIS.

Zastopnik raznih parobrodskih družb. Posilja denarje v staro domovino in opravila notarske posle. Se toplo priporoča Slovence v Waukegan in okolici.

DRUŠTVO "MARIJE SEDEM ŽALOSTI" ŠT. 50. K. S. K. J., ALLEGHENY, PA.

Ima svoje redno mesečno sejo vsako drugo nedeljo v mesecu v Kranjsko Slovenskem Domu, 57 in Butler St., Pittsburgh, Pa.

Uradniki za leto 1916:

Predsednik: John Mravintz, 1107 Haslage Ave., N. S. Pittsburgh, Pa.
I. tajnik: Frank Trempush, 4628 Hatfield St., Pittsburgh, Pa.

Zastopnik: Nikolaj Prokšelj, 572 Butler St., Etna, Pa.

Društ. zdravnik: Dr. C. J. Syber, 825 Lockal St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Člani so sprejemajo v društvo od 16. do 50. leta; posmrtnina je \$1000., \$500. ali \$250. Naše društvo plačuje \$5.00 bolniške podpore na teden pri vsaki redni mesečni seji.

Slovenci in Hrvati, kateri še niste pri nobenem društvu, spadajoče h K. S. K. J. se uljudno vabijo pod zastavo zgoraj obenjenega društva.

Za vsa pojasnila se obrnite na zgoraj imenovane uradnike društva. V slučaju bolezni se mora vsak član tega društva oglašiti pri II. tajniku Josip Gangl, 4728 Plum alley, Pittsburgh, Pa., isti dan ko zbolí in ravno tako zopet do ozdravi.

Dr. Martin J. Ivec

Slovenski zdravnik

Physician-Surgeon

Vrhovni zdravnik K. S. K. J.

900 N. Chicago St.
Corner Clay St.,
JOLIET, ILL.

Urad zaven slov. cerkve.

Uradne ure: 10—12; 2—4; 7—8.
Chicago telefon: 4295.
Dom 2192 L.

Izručena slovenska babica

se priporoča slovenskim ženam v La Salle, Ill., in okolici; pomagam tudi slabokrvnim ženam.

KATARINA TRLEP,

24 — 5th St. Telefon: št. 452.

Stavbinsko in posojilno društvo

'SLOVENSKI DOM'

Chicago, Ill.

Domače podjetje. Ustanovljeno in inkorporirano po zakonih države Illinois.

Sprejema hranilne vloge in posojuje denar na posestva in na delnice tega društva. Delnice se plačujejo po 25c na teden in vrednost vsake delnice naraste v teku 6 let in 4 mesecev na \$100.00 (sto) dolarjev.

Rojaki! Poslužite se tega izbora nega načina pri hranjevanju! Rojaki izven Chicaga! — Pišite za pojasnila!

Louis Duller, predsednik.

Jos. Steblay, tajnik,

1840 W. 23 St.

Frank Banich, blagajnik.

Vsem Slovence in Hrvatim priporočam mojo gostilno

"Hotel Flajnik",

3329 Penn Avenue

v kateri točim vedno sveže PIVO, ŽGANJE, VINO in RAZNOVRSTNE DRUGE PIJAČE.

Priporočam se cenjenemu občinstvu v najobilnejši obisk. — Vsi znanci in neznanci vedno dobro došli!

NA SVIDENJE!

GEO. FLAJNIK, LASTNIK

3329 Penna Ave. Pittsburgh, Pa.

Pošljite sedaj vaš denar v stari kraj brzojavnim potom

Brzojavne pošiljave so sledeče: za 100 K. \$17 — K. 200 \$31 — K. 300 \$45 — K. 500 \$73.

— S tem so vsi stroški plačani. — Denar bode izplačan v 5 dneh. Poštna potrdila dospejo že 6. nedeljo.

Za Vaš denar Vam jamčimo. PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE ZA VSE KRAJE.

Pišite ali zglasite se pri:

INTERNATIONAL EXCHANGE BANK

1334 W. 18th St.,

CHICAGO, ILLINOIS.

(Mednarodna menilnična banka)

JOSIP PERKO SLOVENSKA GOSTILNA

2236 S. WOOD STR.

CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon Canal 298

Se priporoča rojakom Slovence za obilen poset.

"Dobra postrežba in dobra pijača", to je moje geslo.

Li veš?

Li veš za prostor NEMANICH MARTINA, v Chicagu tam na 22. cesti? Gostilna znana in prodaja vina. Le tam najboljše boš dobil za jesti. Za žejo pivo dobro se prileže. Prižgeš če zraven fino si "cigaro". Želodček človek si lahko priverže s požirkom žgane kapljice za "baro".

Martin Nemanich

slovenski gostilničar, 1900 W. 22. St., vogal So. Lincoln St., Chicago.

Važno naznanilo

za podporna društva, trgovce in podjetnike ter sploh vse Slovence.

Znano je nam, da imajo razna podporna društva več denarja naložnega na različnih bankah, ali pa na zemljiških uknjižbah, (mortgagees), kar jim žal donša primeroma le malo obresti, morda samo po 2½ ali 3%?

Ta denar bi imela podporna društva, trgovci in drugi lahko bolje in tudi varno naložen, ki bi jim donasal OD 5%, 5½% DO 6% OBRESTI. Denar bi bil naložen tako varno, da je vsaka izguba izključena. To bi se doseglo z nakupom bondov električnih in plinarnih podjetij, šolskih, municipalnih, okrajnih in državnih BONDov ali OBVEZNIC, ki so istotako varne kot bi bil denar naložen v banki. Te bonde se lahko vsak čas proda ali zamenja za gotov denar. Obresti se dobiva vsakega pol leta s posebnimi kuponi in vsaki banki. Tvrdka

ELSTON & CO.,

39 So. La Salle St., Chicago, Ill.

je ena izmed dobro znanih tvrdk, ki trguje z bondi in obveznicami. Mi smo prodali zadnji čas K. S. K. Jednoti že za več kakor \$100.000.00 raznih bondov in obveznic z visoko donšajočimi obrestmi; ti bondi so tako sigurni, kakor gotov denar. Vsled tega se priporočamo toplo tudi društvenim uradnikom, osobito blagajnikom, ter tudi posameznikom, ki imajo denar naložen na nizke obresti, da se obrnite na nas za pojasnila pri nakupu bondov. Mi Vam bomo priporočili in preskrbeli bonde najboljše vrste, kar bo v vašo lastno korist. Pišite nam za pojasnila v slovenskem, ali angleškem jeziku, nakar Vam bomo dali takoj zastoj potrebne informacije.

Bonde se kupi lahko že od \$100.— naprej.

Priporočamo se s spoštovanjem

ELSTON & CO.,

39 So. La Salle St., Chicago, Ill.